

ΕΤΟΣ Ἰ΄.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος 10^{ος}

Συνοδρική ἔκδοσις· Ἐν Ἑλλάδι· ἄρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ· ἄρ. 20 — Αἱ συνοδρῆαί ἀρχοῦνται ἀπὸ
1 Ἰαννουαρίου ἕως καὶ εἰς ἑξήματα — Γενναῖον Ἄστυ· Ἐπὶ τῆς λαοφ. Πανεπιστημίου 89.

10 Φεβρουαρίου 1885

ΔΑΝΙΗΛ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

καὶ ἡ γεωγραφία αὐτοῦ

(1791)

Α

Ἐν ἔτει 1791 δύο κληρικοί Ἕλληνες, ἐκ τῶν Μηλιῶν τῆς Θεσσαλομαγνησίας ἀμφοτέροι καταγόμενοι, ἐξέδιδον ἐν Βιέννῃ συγγραμμά γεωγραφικὸν ἐκ σελίδων 648, σχήματός 8^{ου}, σέρον τὴν ἐπιγραφὴν «Γεωγραφία νεωτέρικη, ἑρανή» θείσα ἀπὸ διαφοροῦς συγγραφεῖς παρὰ Δανὴλ Ἱερομοναχοῦ καὶ Γρηγορίου Ἱεροδιακόνου τῶν Δημητριάων. Νῦν πρῶτον τυποῖς ἐκδοθεῖσα ἐπιστάσις τῶν ἰδίων, καὶ μιλοτικῶ χρηματικῇ συνδρομῇ τοῦ ἐντιμοτάτου κυρίου Ἰβου Δροσινού Χατζῆ Ἰβου, τοῦ ἐξ Ἀμπελοκίων. Τόμος πρῶτος περιέχων τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν, Ἰταλίαν, Σπάνιαν, Πορτογαλίαν καὶ Φράντζαν. Ἐν Βιέννῃ. Παρὰ τῷ εὐγενεῖ κυρίῳ Θωμᾷ τῷ Τράττνερον 1791.

Περὶ τοῦ πονήματός τούτου, ὅπερ εἰς ὀλίγους εἶνε σήμερον γνωστόν ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς, εἰς ὀλιγίστους δ' ἐξ ἀναγνώσεως, ἕνεκα τῆς σπανιότητός του, προτιθέμενοι νὰ πραγματευθῶμεν ἐνταῦθα, προλέγομεν, προλαμβάνοντες τὴν εὐλογον περιέργειαν τοῦ ἀναγνώστου, ὅτι δὲν πρόκειται περὶ γεωγραφίας ἐκ τῶν συνήθων, ὧν γίνεται χρῆσις ἐν τοῖς σχολείοις πρὸς διδασκαλίαν τῶν παιδῶν, ἀλλὰ περὶ βιβλίου μοναδικοῦ ἐν τῇ νέᾳ ἑλληνικῇ φιλολογίᾳ, ἐν τῇ ὁποίᾳ τὸ πρῶτον λόγιοι Ἕλληνες διέγραψαν τὰ ἀληθῆ ὄρια τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐν τῇ ὁποίᾳ τὸ πρῶτον μετὰ θάρρους παρέστησαν, ὡς ἴσασθε καὶ Γερθῖνας, τὴν πολιτικὴν αὐτῆς κατάστασιν ὑπὸ τὴν δουλείαν, καὶ ὑπὸ τὸ φθοροποιὸν σύστημα τῆς τουρκικῆς δικαίσεως.

Συγγραφεῖς τῆς Γεωγραφίας ἀναγράφονται δύο, εἰς ὁμοῦ εἶνε, καθ' ἡμᾶς, ἡ πραγματικὸς συγγραφεὺς αὐτῆς, ὁ Δανιὴλ Δημητρίου Φιλίππιδης· ἐλαχίστην δὲ φαίνεται εἶχε συμμετοχὴν εἰς τὸ ἔργον ὁ πολὺ νεώτερος τὴν ἡλικίαν τοῦ Φιλίππιδου Γρηγόριος Κωνσταντᾶς. Ἡ γλῶσσα, τὸ ὄρος, αἱ γνώμαι, αἱ κρίσεις, αἱ ἠθικαὶ καὶ πολιτικαὶ ἀρχαί, αἱ ἀναγραφόμεναι, ἀπορρέουσιν ἐκ τοῦ καλῆμου τοῦ Φιλίππιδου, ὡς καταδήλον γίνεται καὶ ἐκ τῶν μεταγενεστέρων συγγραμμάτων

τούτου καὶ ἐκ τῶν μεταφράσεων. Ἄλλως τε δὲ καὶ πανταχοῦ ἐν τῷ κείμενῳ τῆς γεωγραφίας εἰς φαίνεται ὁ συγγραφεὺς· διότι ἐνθα ἀναγκάζεται ἐκ τῆς ῥύμης τοῦ λόγου νὰ ὁμιλήσῃ περὶ ἑαυτοῦ, ἀφηγοῦμενος τί εἶδε, τί ἤκουσε, τί ἀνέγνωσε, πόθεν διήλθεν, ὁμιλεῖ δὲ τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ, διὰ τοῦ ἐγώ, τὸ ἐγώ δὲ τῷτο εἶνε αὐτός οὗτος ὁ Φιλίππιδης. Μόνον δ' ἐν τῷ προλόγῳ καὶ ἐν τῇ ἀφιερωτικῇ προσηνήσει μεταχειρίζονται τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν τῆς πρωτοπροσώπου ἀντωνυμίας, ὅπερ ἐμφαίνει, ὅτι εἶχε συμμετοχὴν τινα καὶ συνεργασίαν ὁ Γρηγόριος Κωνσταντᾶς¹).

Ἀμφοτέροι οἱ ἄνδρες οὗτοι, οἱ ἐμπνεόμενοι ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἀρχῶν καὶ αἰσθημάτων, ἀνήκουσιν εἰς τὴν πολυπληθῆ ἐκείνην χορείαν τῶν διδασκάλων τοῦ γένους, οἵτινες ἐν τοῖς χρόνοις τῆς δουλείας τῆς Ἑλλάδος, δημιουργοῦντες διὰ μυρίων κόπων καὶ κινδύνων πολλαχοῦ τῆς ἐρήμου ταύτης καὶ χέρσου γῆς ὁάσεις, προσεκαλοῦν τὴν νέαν γενεάν νὰ πῆ τὸ νᾶμα τῆς γνώσεως, ν' ἀνέυρη παρηγορίαν ἐν τῇ μαθήσει, καὶ ἀναγεννησιν ἠθικὴν ἐν τῷ καλλιεργούμενῳ ὑπὸ τούτων χλοερῷ λειμῶνι τῶν ἀρχαίων ἀναμνήσεων.

Τὴν νεωτερικὴν Γεωγραφίαν ὁ Φιλίππιδης συνέγραψεν ἑρανήσθεις, ὡς εἶκος, ἐξ Εὐρωπαϊκῶν συγγραμμάτων τὴν κυρίως γεωγραφικὴν ὕλην, ἀλλ' εἰς τὰ τῆς Ἑλλάδος παρενέβαλε πολλὰ ἐκ τῶν γνώσεων, τὰς ὁποίας εἶχε διαφόρων αὐτῆς τόπων, ἢ ἐξ εἰδήσεων, ἃς συνέλεξεν ἐρωτῶν ἐντοπίους· διότι ἐθεώρει, καὶ ὀρθῶς, ὅτι καὶ οἱ ἀμαθέστατοι τῶν ἀνθρώπων εἶνε πολὺτιμοὶ ὁδηγοὶ εἰς τὰ τῆς πατρίδος των εἰς τὸν συντάσσοντα γεωγραφίαν. Ἐσκύπουν δὲ ὁ τε Φιλίππιδης καὶ Κωνσταντᾶς διὰ τῆς ἐκδόσεως ταύτης τὴν διάδοσιν γεωγραφικῶν γνώσεων, καὶ τὴν πλήρωσιν κενῶ, ὅπερ ἐβλεπον ὑπάρχον εἰς τὸ Γένος, ὡς πρὸς τὰ γεωγραφικὰ βιβλία. «Εἰ γὰρ γράφουσιν, ὁ τὰ τῆς οἰκίας ἀγνοῶν, τὸ νήπιόν ἐστι» τῆς οἰκίας, πάντως ὁ τῶν τῆς οἰκουμένης ἐν

¹ Ἐν τινι διατριβῇ τοῦ ἱατροῦ Ν. Σανθοῦ γραφείσθ ἐν Ἀδελφείρῃ τῷ 1823 ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Beitrag eines Griechen zur richtigeren und mildereren Beurtheilung des jetzigen Griechischen Volks, δημοσιευθεῖσα ἐν Beitrage zur Geschich. des Griech. Volkes älterer und neuerer Zeit, 1823, σελ. 259 ἀναγιγνώσκεται ὅτι ὁ Φιλίππιδης ἐξέδωκε Γεωγραφίαν, ὁ δὲ Κωνσταντᾶς μετᾶφρασιν τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Σοαβίου.

ἡ ἀνάστασις τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους θέλει ἐπέλθει ὅταν λαλήσωσι πρὸς αὐτὸ διὰ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης, γλώσσης ἀκαταλήπτου αὐτῶ, νεκρᾶς, τεθαμμένης βαθέως ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ παρελθόντος.

Παράδοξος σύμπτωσης! Οἱ εἰρωνικοί λόγοι τοῦ ἐπὶ τῇ δουλείᾳ τῆς Ἑλλάδος ὀδυρομένου φιλοσόφου τῆς Χαίρωνειας, οὓς ἐξετόξευσε κατὰ τῶν γραμματικῶν τῶν χρόνων του, ἐσώθησαν, ὡς ἐπαναληφθῶσι κατὰ γράμμα, ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἴσως περιστάσεις, μετὰ παρέλευσιν αἰώνων ὑπὸ ἐτέρου Ἑλλήνου, ὑποδεστέρου μὲν πολὺ ἐκείνου τὰς γνώσεις, τὴν μάθησιν καὶ τὴν τέχνην τοῦ λόγου, ἀλλ' ἴσου ὡς πρὸς τὸ φιλόπατρι αἶσθημα, ὅπερ ἐθέρμαινε τὴν καρδίαν καὶ ἐκείνου καὶ τούτου.

Τὸ πρῶτον ἐκ τῶν προβλημάτων, τὰ ὅποια ἔθεσαν οἱ λόγοι Ἑλλήνες, οἵτινες ἀπὸ τῆς 16 ἑκατονταετηρίδος κυρίως ἤρχισαν ἀναφανδόμενοι, ἦτο τὸ διὰ τίνος γλώσσης ἔπρεπε νὰ διδάξωσι τὸ ἔθνος, διὰ τίνος ἀγγεῖου γραμματικοῦ ἔπρεπε τὰ μεταγγίσειν ἐκ τῆς Δύσεως τὰ γράμματα, καὶ δώσωσιν εἰς τὸν διψῶντα Ἑλληνα νὰ πῆ. Ἴσως τοιοῦτον ζήτημα δὲν ἔπρεπε οὐδὲ κἄν νὰ τεθῆ, ἀλλ' ἔπρεπε πάντες νὰ λαλήσωσιν ἐκείνην τὴν γλῶσσαν, δι' ἧς ἤθελον εἶσθαι καταληπτοὶ εἰς τὸ ἔθνος. Ἀλλὰ κακῇ τῇ μοίρᾳ ὁπωσδήποτε τὸ ζήτημα ἐτέθη, καὶ ἀπαξ τεθὲν διήρесе τοὺς λογίους εἰς δύο ἀντίθετα ἐχθρικά στρατόπεδα· οἱ μὲν ἐζήτησαν νὰ γράφονται τὰ βιβλία εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν, οἱ δὲ εἰς τὴν δημώδη καὶ εἰς ταύτας ἔγραψαν ἕκαστοι κατὰ τὰς δοξασίας των. Ἐντεῦθεν δεινὴ ἠγέρθη σύγκρουσις καὶ ἀγὼν ἐπὶ μακρὸν παραταθείς ἑκατέρωθεν. Εἰς τοὺς δευτέρους τοὺς πρακτικώτερον σκεπτομένους καὶ ἐθνικώτερον κατὰ τὰ συμφέροντα τοῦ Γένους, οὕτως ἀνέλαθον τὴν διαπαιδαγώγησιν, καὶ κατὰ τοὺς φυσικούς νόμους τῆς μορφώσεως τῶν νεωτέρων εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν, οἵτινες ἤθελον ἐπιδράσει καὶ εἰς τὴν διάπλασιν τῆς νέας ἑλληνικῆς, ἀνῆλθον καὶ ὁ Δανιὴλ Φιλιππίδης καὶ ὁ Γρηγόριος Κωνσταντῆς. Ἀμρότεροι εἶχον κηρυχθῆ ἑθνοσυνώδεις ὁπαδοὶ τῆς κοινῆς διαλέκτου, εἰς ταύτην δὲ καὶ ἔγραψαν. Ὁ Φιλιππίδης εἰς πάντα τὰ ἔργα, ἅτινα ἐδημοσίευσε, θέτει τὸ ζήτημα τῆς γλώσσης· κατέστησεν αὐτὸ ἐν τῶν κυριωτάτων θεμάτων τοῦ διανοητικοῦ του βίου. Ἴνα δὲ μὴ ὑποληφθῆ (καὶ κατηγορήθῃ ἐπὶ τούτῳ) ὅτι ἀγνοεῖ τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν, ἔγραψε τὰ προλεγόμενα τῆς γεωγραφίας του εἰς ταύτην, καθὼς καὶ Γεωγραφίαν καὶ Ἱστορίαν τῆς Ῥωμανίας, ἣν ἐξέδωκεν.

« Ἀχ! πότε, γράφει ἐν τῇ γεωγραφίᾳ του, » θέ νὰ ἀρχίσουν καὶ οἱ ἰδιοὶ μας νὰ μιμηθῶν » εἰς τὴ γλῶσσαν τοὺς Ἑγγλέζους, καὶ τὰ λοιπὰ » ἔθνη τῆς Εὐρώπης· ἐπειδὴ ἐποχὴ τῆς τελειο- » ποιήσεως τοῦ πνεύματος ἐνὸς ἔθνους εἶναι ἡ

» ἀρχὴ τῆς καλλιέργησεως τῆς γλώσσης του. » Καὶ ἀναφέρει τοὺς λόγους τοῦ Κονδύλλια, οὕ- » τινος καὶ τὴν λογικὴν μετέφρασεν, ὅτι « τὸ πνεῦ- » μα ἐνὸς ἔθνους δὲν εἴμπορεῖ νὰ τελειοποιηθῆται, » παρὰ ὅταν τελειοποιῆ τὸ ἔθνος τὴ γλῶσ- » σά του ».

« Ἀρχίσαιτε, φωνάζει, ὡ ἀπόγονοι, τῶν πα- » λαίων ἐκείνων καὶ περιφήμων Ἑλλήνων, νὰ τοὺς » μιμηθῆτε καλλιερῶντας τὴ γλῶσσά σας, » καὶ τότε θέλετε μαθαῖναι καὶ Ἑλληνικὰ καλ- » λίτερα καὶ εὐκολώτερα· ἐπειδὴ διαβάζοντάς » τινὰς γραμματικῆς εἰς τὴ φυσικὴ τὴ γλῶσσα, » τὴ μαθαίνει πολὺ εὐκολώτερα, καὶ ἀπὸ τῆ » μάθη, τὰ ἑλληνικὰ ὕστερα μένουσιν εὐκατα- » τῆ. Τότε νὰ ἴσῃτε βέβαιον πῶς γυρίζει καὶ ἡ » φιλοσοφία πάλιν εἰς τὴν πρώτη τῆς φιλίας· ἐ- » παιδὴ αὐτὴ ἀγαπᾷ νὰ διημιλῆ με ζωντανούς ἀν- »θρώπους, καὶ ὄχι μ' ἀποθαμένων κόκκαλα ».

Ἐπίστευεν ὅτι ἡ δημώδης καλλιερῶμένη ἡ- » θελεν ὑπερτερῆσαι πάσας τὰς εὐρωπαϊκὰς γλῶσ- » σας, καὶ σφοδρῶς ἐπιτίθεται κατὰ τῶν ἀντιπρο- » νούντων, καὶ μάλιστα κατὰ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ » διατριψάντων καὶ σπουδασάντων ξένων γλωσσῶν, » καὶ καταφρονούντων τὴν πατρίαν διάλεκτον.

« Φαίνεται, λέγει ἀλλαχοῦ, πῶς εἴμαστε ἐν » ἔθνος γηραιὸν καὶ πάσχον τὸ πάθος μερικῶν » γερόντων, ὅπου διὰ τὴν ἐπιπέδωσιν τῶν μα- » τῶν μας δὲν βλέπομεν ἀπὸ κοντὰ νὰ καταλά- » βωμε τί θησαυρὸν ἔχομεν, ἀμὴ κιτάζομεν μακροῦ » νὰ ἰδοῦμεν τίποτε στίχους Ἑλληνικοῦ, Ἴτα- » λικοῦ, Φραντζέζικοῦ, καὶ δὲν στοχαζομάσθε » πῶς ἡ στιχοποιία ἡ Ἰταλική, μάλιστα ἡ » Φραντζέζικη δὲν εἶνε τίποτε συγκρινομένη μὲ » τὴν ἐδικὴν μας..... Μὰ ὅσο κατα- » φρονούμεν τὴν γλῶσσά μας, θέλομεν μὲν ἀμα- » ρθεῖς καὶ δυστυχεῖς, καὶ ἐν ἑνὶ κοινῷ ἔρμαϊ, μὲ » κοινὴ βοσκή τῶν ἄλλων ».

Διερχόμενος τὴν ἱστορίαν τῶν ἀρχαίων Ἀθη- » ναίων ἐν τῇ γεωγραφίᾳ γράφει ὅτι οὗτοι ἐλάμ- » βανον μεγάλην φροντίδα διὰ τὴν ἀνατροφὴν τῶν » παιδῶν. Μόνον σφάλμα εὐρίσκει ὅτι δὲν ἐσπού- » δάζον ξένων γλωσσῶν Αἰγυπτιακὴν, Συριακὴν, » Φοινικικὴν, Βαβυλωνιακὴν, Περσικὴν· « Μὰ ἐσπού- » δάζαν κἄν κλά τὴν δικήν τους, ἡμεῖς ὅμως » οἱ καλὸι ἀπόγονοι τοὺς μῆτε τῆ δικῆ μας, » καὶ εἴμασθε αὐτὸ ὁποῦ εἴμασθε, καὶ θὰ εἴμασθε » ἐν ὅσῳ τὴν καταφρονούμεν. Ἐπειδὴ ἓνα ἔθνος ἐν » ὅσῳ ἀμελεῖ καὶ καταφρονεῖ τὴ φυσικὴ του γλῶσ- » σα, ἀμελεῖ καὶ καταφρονεῖ τὸν ἀνθρωπισμὸν του » διὰ νὰ εἰπῶ ἔτι ».

Ἐξἰκολοῦται δὲ οὕτως ἐντεῦθεν κατακρίνων, » συμβουλεύων, ἀγανακτῶν κατὰ τῶν ἀντιδοξούντων » λογικῶν καὶ ἐπανέρχεται αὐθις εἰς τὸ αὐτὸ θέμα » μετὰ τὴν γεωγραφίαν τῆς Ἰλλυρικῆς Χερσονήσου, » ἐν τοῖς περὶ ἰταλικῆς γλώσσης. « Τὴν ἰταλικὴν » γλῶσσαν, γράφει, ἦτις ἦταν προτιμώτερον ἓνας

» κυριώτερον, μὴ ὕλη ἀνείδους τοῦ Ἀριστοτέλους, » ἐν ἑνὶ χάος ἀμορρο γεμάτο ἀπὸ ἀνομοιομερείαις, » ὁ Τοσκανικός νοῦς τὴν ἐκαθάρισε, τὴν ἐπλασε, » τὴν ἐμόρφωσε..... Μὰ πού, ἐπιφέρει, ἓνας δη- » μιουργικός ἢ μορφωτικός νοῦς διὰ νὰ δώσῃ κ' » εἰς τὴ γλῶσσά μας ἐκείνη τὴ μορφή, ὅπου » εἴμπορεῖ νὰ ἔχη. Τὸ αἷμα τοῦ Δημοσθένους, » τοῦ Πλάτωνος καὶ τῶν ἄλλων τρέχει ἀκόμη » μέσα εἰς ταῖς φλέβιας μας, μὰ τὸ αἰσθάνο- » μασθε; »

Ἐν τῇ φιλοπατρικῇ αὐτοῦ καὶ τῇ φαντασίᾳ ὁ » Φιλιππίδης ἐπόθησε καὶ ἀνεζήτησεν, ἀλλὰ δὲν » ἐβλεπέ που τὸν μέγαν ἄνδρα, τὸν μέλλοντα νὰ » διαχαράξῃ τὴν διευθύνσιν ἐκείνην τῆς γλώσσης, » ἥτις ἔφερε πρὸς τὴν ἀναμόρφωσιν αὐτῆς· ὁ ἄνθρω- » ὅμως ἐκείνος εἶχε γεννηθῆ, ἦτο τότε ἐν ἀκμῇ, » εἰργάζετο μακρὰν τῆς Πατριδος, ἀνευ πατάγου » καὶ κρότου ἐν Παρισίοις εἰς θεμελίωσιν τοῦ μεγάλου » σχεδίου τῆς διανομορφώσεως τῆς γλώσσης τοῦ » ἔθνους του— Ἄδελφός σου Κοραῆς. Ἄλλ' ὅταν » ὁ Φιλιππίδης ἔγραψε ταῦτα, δὲν εἶχον ἐτι ἐκδοθῆ » αἱ περὶ τῆς νέας ἑλληνικῆς μελέται τοῦ ἀνδρός. » Ὁ Φιλιππίδης, ὅστις διέτριψεν ἐν Παρισίοις, βε- » βαιῶς ἐγνώρισε τούτον, ἀλλ' οὐδαμῶς ποιεῖται » μνήσιν ἐν τοῖς ἔργοις του τοῦ ὀνόματος τοῦ Κοραῆ, » καὶ τῶν ἐργασιῶν τούτου.

Ἡ γνώμη τοῦ Φιλιππίδου, ἐνὸς τῶν πρώτων » ὑποκινήτων τοῦ ζητήματος τῆς γλώσσης, τοῦ » Κωνσταντῆ, τοῦ Κοραῆ, τοῦ Καταρτζῆ καὶ » πολλῶν ἄλλων, οἵτινες ἐνθέρμως ὑπεστήριζον » ὅτι ἔπρεπε νὰ καλλιερῶθῃ ἡ δημώδης καὶ νὰ » μορφωθῆ αὐτὴ κατ' ἐκείνην εἰς ἴδιον τύπον, κα- » τὰ τὸ παράδειγμα τῶν νεωτέρων γλωσσῶν, ἐπε- » κράτησε μὲν κατ' ἀρχὴν, ἀλλ' ἐν ταῖς λεπτομε- » ρείαις αὐτῆς, ὡς βλέπομεν σήμερον, παρεξέκλι- » νε τῆς ὁμαλῆς καὶ εὐθείας ὁδοῦ, ἣν ἐκείνοι διεχά- » ραζαν. Τούτου δ' ἕνεκα μέχρι σήμερον ἡ νέα » ἑλληνικὴ κυμαίνεται καὶ τὸ δὴ χεῖριστον καθι- » σταται μᾶλλον δυσμάθητος, διότι ἡ δοκησισοφία » καθ' ἑκάστην παρεισάγει πρὸς ἐπίδειξιν ἑλληνικῆς » μαθήσεως ἀντὶ τῶν ὁμαλῶν τύπων τῆς νέας τοὺς » ἀρχαίους τύπους, καὶ τὰ πάθη, καὶ τὰ ἀνωμα- » λίας τῆς ἀρχαίας. Οὕτω δὲ γλῶσσα ζῶσα » περιβάλλεται καθ' ἑκάστην τὰ περιβλήμα- » τα γλώσσης νεκρᾶς, καθισταμένη ἀγνώριτος » καὶ ἀκατάληπτος ὑπὸ τῶν μὴ εὐτυχισάντων » νὰ διδασθῶσι τὴν ἀρχαίαν γραμματικὴν, καὶ » οὗτοι εἶνε οἱ πλείστοι. Ἐδιδοτομῆθη δὲ οὕτως » ἡ νέα, καὶ ὁ χωρισμὸς ἡσημέρει καθίσταται » μᾶλλον ἀπότομος, εἰς γραφομένην καὶ κλου- » μένην, ὅπερ δὲν ὑπάρχει τόσον ἀποτόμως εἰς » οὐδεμίαν τῶν Εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν. Ὡς ἐκ » τούτου δὲ ἀπὸ τίνος χρόνου παρ' ἡμῖν προέκυψε » φαινόμενον ἄξιον προσοχῆς καὶ μελέτης, μέλλον » ν' ἀποτελέσῃ περίοδον νέας φάσεως τῆς ἑλληνι- » κῆς γλώσσης, ὅτι ἡ ποιησις, ἡ αἰετοπτε ζήτουσα

τὰς παραστάσεις αὐτῆς καὶ τὰς ἐννοίας νὰ » διευθύνῃ εὐθὺ πρὸς τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τοῦ » λαοῦ, περιεβλήθη σήμερον παρ' ἡμῖν τὸ ἀπλοῦν » καὶ σεμνὸν λαϊκὸν ἐνδυμα τῆς δημώδους, ἀπορ- » ρίψασα ὡς ῥάκη τοὺς παρακειμένους καὶ μέσους » ἀρτίστους τῆς ἀρχαίας, δι' ὧν τῶς καθίστατο ἀ- » γνώριτος καὶ ἀηδής. Τούτ' αὐτὸ δὲ βλέπομεν γι- » νόμενον πρὸ τίνος χρόνου καὶ εἰς τὸν πεζὸν λόγον, » εἰς ὃν γράφονται διηγήματα καὶ μυθιστορία.

Εἰς τὸ περὶ γλώσσης ζήτημα ὁ Φιλιππίδης » ἠγωνίσθη μετὰ σθένους καὶ παρρησίας κατὰ τῶν » ἀντιπάλων, καὶ μετὰ τῆς πεποιθήσεως ἐκείνης, » ἣν ἐμπνέει ἡ ἀκριβὴς ἐξέτασις καὶ διάγνωσις » νοσηρᾶς καταστάσεως πραγμάτων. Εἰς πάντα » τὰ συγγράμματά του ἐπιπίπτει κατὰ τῶν ἀντι- » δοξούντων προκειμένου περὶ γλώσσης· ἐν ὑποση- » μείωσει τῆς μεταφράσεως τῆς Λογικῆς τοῦ » Κονδύλλια λέγει « Πολλὰ ὀλίγοι προκομμένοι » ἀπὸ τὸ ἔθνος μας θέ νὰ διαβάσουν αὐτὴν τὴν » Λογικὴν, ὡς λογικὴν..... ἄλλοι πάλιν » δὲν θέ νὰ κατεδεχθῶν νὰ τὴν διαβάσουν, » ἐπειδὴ δὲν εἶνε γραμμένη εἰς τὴν μὴ ὁμιλη- » μένην..... Ὡ τί ἀσθένεια! »

Συμβουλεύει νὰ προσέχωσιν οἱ νέοι ἀναγνώ- » σκοντες τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς « πρωτευόντως » εἰς τὰ πράγματα· αἱ λέξεις ἀκολουθοῦν μο- » ναχαῖς ὡς αἱ σκιαίς τὰ πράγματα ».

« Διότι, ἐπιφέρει, « πολλοὺς ἦκουσα νὰ λέγουν » τί ὁμορφον συντακτικόν, τί ὠρταῖα λέξεις, χω- » ρίς νὰ εἴμποροῦν νὰ γράφουν αὐτοὶ μίαν ἀρά- » δα. Οἱ τέτοιοι μωρολογοῦν ἀηδέστατα ».

Διὰ τοῦτο δὲ κατακρίνει ἀδιαλείπτως τοὺς ρή- » τωρας, τοὺς σοφιστάς, τοὺς λεξιθηρᾶς ἀρχαίους καὶ » νέους, οὓς ἀποκαλεῖ ἀχμηροὺς λεξιπράτας καὶ » λογοκαπῆλους, καὶ λεξιτανυστάς, καὶ πετει- » νοκεφάλους, καὶ ἀσκούς γεμάτους ἀπὸ γραμ- » ματικὴν φύσαν, οἵτινες εἰς μόνον τὰς λέξεις » διδουσι προσοχὴν, παραλείποντες τὰ πράγ- » ματα, τοὺς ζητοῦντας νὰ σπουδάσωσι ζω- » λογίαν καὶ φυσικὰς ἐν γένει ἐπιστήμας εἰς τοὺς » ἀρχαίους συγγραφεῖς, ἀντὶ νὰ σπουδάσωσιν εἰς » τοὺς νέους, τοὺς ἀναγινώσκοντας τὰ ρητορικὰ » γυμνάσματα τοῦ Λιβανίου, καὶ τὰς ἐπιστο- » λὰς τοῦ Συνεσίου, τοὺς ζητοῦντας νὰ μάθωσι » γεωγραφίαν εἰς τὸν Νικηφόρον Βλεμμίδην, ὃν ἀπο- » καλεῖ ἄθλιον καὶ τρισάθλιον ἀγεωγραφον παντά- » πσι γεωγράφον, ὅστις ἔψαχε ν' εὕρῃ τὴν ἠθικὴν » γεωγραφίαν τῶν χρόνων του εἰς τὸν Ἡρόδοτον. » Κατακρίνων δὲ τὸν λατῖνον ἱστορικὸν Φλώρον, ὃν » μετέφρασεν, ἐπὶ ἐλλείψει γεωγραφικῶν γνώσεων » καὶ πραγματικῶν, καὶ γενικώτερον ἐκφραζόμενος » λέγει ἐν ἀγανακτικῇ « Σπουδάζαν λέξεις μόνον » καὶ λεξιτορνέματα, καὶ κῶλα καὶ κωλοτορ- » νέματα ».

(Ἔπειτα συνέχεια).

ΑΝΤ. ΜΗΑΙΑΡΑΚΗΣ

ΙΑΤΡΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΗ

αφήγημα.

Ἐσπέραν τινά εὐρισκόμεθα παρὰ τῆ Κυρίας Ζ*

Δυστυχῆς γυνή! ἦτο ἢ μᾶλλον ἐνόμιζεν ὅτι ἦτο ἀσθενής, διότι οὐδαμῶς ἐφαίετο πάσχουσα. Ἐκτὸς ἐλαφροῦς ὠχρότητος, καθιστώσης αὐτὴν συμπαθητικώτεραν, τὴν εὐρίσκωμεν, ἡμεῖς τοῦλάχιστον, ὠραιοτάτην. Τὰ χεῖλη τῆς ἦσαν εἴπερ πατε ῥοδόχροα, αἱ δὲ μεγάλοι μαῦροι ὀφθαλμοὶ τῆς ἐλευστικώτατοι.

Ἦτο χήρα, εἰκοσιπενταετής, ἔχουσα εἰσόδημα ἐκ τῶν χιλιάδων φράγκων, καὶ ἤθελε νὰ τὴν ταλανίζωμεν!

Ἄλλ' ἴσως ἐπασχεν ἐξ ὑπερβολικῆς εὐτυχίας! ἴσως ἐπασχεν ἐκ τῆς φοβερωτέρας ἀπασῶν τῶν ἀσθενειῶν, τῆς ἀνίης.

Ὁπωσδήποτε, μάτην συνεβουλεύθη πάντας τοὺς ἰατροὺς. Ἀπελείπετο ὡς ἔσχατον καταφύγιον ὁ ἰατρός Μύλλερ, ἀλλὰ δὲν ἦτο εὐκαλον νὰ ἴδῃ τις εὐκόλως αὐτὸν τὸν ἰδιότροπον γέροντα Γερμανόν. Τῷ ἐστάλη ἐπιστολὴ λίαν κατεπίγουσα καὶ ὁμοῦ ἀκόμη δὲν εἶχε φανῆ.

Ἡ Κυρία Ζ* ἦτο ἀπηλπισμένη καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως, τὴν δ' ἀπελπίσκειν αὐτῆς ἀνεμερίσθημεν καὶ ἡμεῖς. Μία μόνη λύχιν, τεθειμένη εἰς τὴν γωνίαν, ἐφαίνετο ἐταίμη νὰ ἀβασθῆ, πράγματι δ' ἐφοπιζόμεθα ἀπὸ τὴν μεγάλην πυρὰν τῆς ἐστίας, περὶ τὴν ὅποιαν μάτην προσπαθοῦμεν ν' ἀναζωπυρῆσωμεν τὴν συνουσίαν.

Αἴφνης ἀνηγγέθη ὁ ἰατρός Μύλλερ, ἅμα δ' ἀγγελεῖς εἰσῆλθε.

Πάντες ἀντηλλάξαμεν ταχὺ βλέμμα, ἐξ οὗ ἀπεδεικνύετο ὅτι πάντες εἶχομεν τὴν αὐτὴν σκέψιν. Ὁ ἰατρός εἶχε μέγα μέτωπον, φλακκρὰν κεφαλήν, βλέμμα βαθύ καὶ σπινθηροβόλον, μειδίαμα πρηγρὸν, ἀνάστημα ὑψηλότατον καὶ κάτισχον. Τὰ πάντα παρὰ τῷ ἰατρῷ Μύλλερ ἦσαν παράδοξα.

Ἦτο ἄλλως ἄνθρωπος τοῦ κόσμου, καὶ μάστιγ τοῦ καλλιτέρου. Ἡ ἐνδυμασία αὐτοῦ, καὶ τοὶ μὴ οὐσὰ τοῦ τυμοῦ, δὲν ἐστερεῖτο ὁμοῦ χάριτος.

Ἡ οἰκοδέσποινα ἐσπευσε πρὸς συνάντησίν του.

— Ἀχ! ἰατρέ, θὰ μὲ σώσετε!

— Τὸ πιστεῖω, ἀπεκρίθη μετὰ περὶ ἁδρότου μορφοῦ, δυνάμενον νὰ ἐρμηνευθῆ διαφοροτρόπως.

— Θέλετε νὰ περάσωμεν ἡμέσως εἰς τὸ κομμάτιόν μου;

— Περιττόν, Κυρία. Δὲν βιαζόμεθα. Ἐδῶ εἴμεθα πολὺ καλά. Ἐξακολουθεῖτε νὰ συνδιαλέγεσθε ἐλευθέρως ὡς νὰ μὴ εὐρισκόμην ἐδῶ.

— Ἀλλά, ἰατρέ, ἡ ἀσθενεία μου... ἡ ἰατρικὴ ἐπίσκεψις...

— Μὴ φοβεῖσθε, Κυρία μου. Δὲν σὰς λησμονῶ ψηλαφῶ τὸν σφυγμὸν σας.

Καὶ λαβὼν τὴν χεῖρά της ἐκάθησε παρ' αὐτήν.

Μετὰ τινεσ στιγμὰς ἤρχισαμεν πειραζόντες τὸν ἰδιότροπον γέροντα, ὅσπερ μεγάλως νύχαιρ στείτα ἐκ τῶν ἀστεϊσμῶν. Τὸν ὀνομάσαμεν Νοσταδάρη, Καλιόστρον, Μέσημερ, καὶ ἐκεῖνος ἐμεῖς δὲ τῷ ἐζητήσαμεν πλήρη ὁμολογίαν πίστεως καὶ ἀπήνητησε διὰ μακροῦ λόγου, πνευματωδέστατον καίτοι λίαν ἀσφροῦς, καὶ καταλήγοντος εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἦτον ἀπλὸς ἰατρός, οὐδαμῶς διαφέρων τῶν λοιπῶν συναδέλφων αὐτοῦ.

Τῆς Κυρίας Ζ* αἱ ἐλπίδες διεψευδοντο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον.

— Λοιπὸν, εἶπεν ἀρελῶς, δὲν εἰσθε μάγος, ἰατρέ;

— Ἐγώ;

— Ὁμολογῆτατε ὅτι εἰσθε ὀλίγον μάγος.

— Διόλου.

— Κεῖ ὁμοῦ διηγουνται ὅτι ἐκάμετε θαύματα.

Λαβὼν τότε τὸν λόγον ὁ κ. Μ*** εἶπεν

— Ὁ ἰατρός Μύλλερ μὰς ἐξήγησεν ὁ ἴδιος τὸ μυστήριον, ἂν ἐν τούτοις ὑπάρχη μυστήριον. Ἀρίων κατὰ μέρος τὰ καθιερῶς ὕλικά φάρμακα τῶν τῆς παλκιάς σχολῆς συναδέλφων αὐτοῦ, καταπολεμῶ τὸ κακὸν ἐν τῷ πνεύματι, ἐνθα ἔχει πάντοτε τὴν πηγὴν αὐτοῦ. Ἀρχιμιάσει μίαν κελίαν, καθαρίζει ἐν κακὸν ἐνστικτον, ἀποκόπτει ἐν πάθος, ἐκρίζονε μίαν θλιψὴν. Ἐπειτα χορηγεῖ μεγάλας δόσεις καλῶν αἰσθημάτων, γενναίων ἐμπνεύσεων. Ἰδοὺ τὸ πᾶν. Μετεχειρίζοντο ἄλλοτε, ἂν δὲν ἀπκτώμει, πρὸς ἐξήγησιν τοῦ συστήματος τούτου τὸ λατινικὸν ῥητόν *Mens sana in corpore sano*.

— Κάλλιστα, κύριε Μ***, ἀπήνητησεν μειδιῶν πονηρῶς ὁ ἰατρός, κάλλιστα, ἀλλ' ἐκτὸς τῆς πρώτης λέξεως...

— Mens...

— Ἡ ὅποια σημαίνει νοῦς, λογικόν, καὶ ἡ ὅποια ἐπομένως ἀφίνει ἀκόμη τὸ ῥητόν πολὺ ὑλικὸν διὰ τὸν δούλιόν σας. Ἄντ' αὐτοῦ θέσατε *anima*, διότι ἐγὼ θεραπεύω τὴν ψυχήν.

— Ἰατρέ, ἀνεφώνησεν ἡ Κυρία Ζ*, αὐτὸ κάμετε καθ' ἐκάστην; ἀλλ' αὐτὴ εἶνε ἀπλουστατὰ χριστιανικὴ ἰατρικὴ!

— Ἀκριβῶς, Κυρία μου. Ἀνεκίνησα τὴν κόνιν πολλῶν βιβλιοθηκῶν, ἐρριψα εἰς τὸ χωνευτήριον τῆς ἐπιστήμης μυριάδας τόμων, ἀλλ' ἐξ ἀπάσης τῆς σωρείας τῆς ὕλης ταύτης ἐμεινεν εἰς τὸν πυθμένα μικρὸν μόνον τεμάχιον χρυσοῦ... ἀπὸ δὲ τὴν τέφρην ἀπάντων τῶν τυπωμένων τούτων φύλλων ἢ χειρογράφων ἐξήχθη δι' ἐμὲ ἐν μόνον μικρὸν βιβλίον, τὸ Εὐαγγέλιον, μία μόνη φράσις

ἡ... ἀγαπᾶτε ἀλλήλους! Ναι, κυρίαί καὶ κύριοι, τὰ πάντα ἐγκραται ἐν αὐτῇ. Διὰ νὰ θεραπεύσθε τὸν ἑαυτὸν σας ἀρχίσατε θεραπεύοντες τοὺς ἄλλους. Ἄν παρὰ τῷ ὄχλῳ ἀπαντῶσι συνεχῶς αἱ μεγάλαι ἀσθένειαι, ἀμάθεια, πτωχεία, φθόνος, παρὰ τῇ ὑψηλῇ κοινωνίᾳ συνεχῶς ἀπαντῶ ἡ περιφρόνησις, ἡ ἀργία, ὁ ἐγωϊσμός. Αὐταί εἰσιν αἱ κυριώτεραι νόσοι τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους! αὐτὴ εἶνε ἡ παγκόσμιος πανάκεια.

— Ἄλλ' αὐτὸ δὲν εἶνε σύστημα, ἀπήνητησεν πάντες ὁμοῦ αὐτό, ἰατρέ Μύλλερ, εἶνε διδαχὴ.

— Καί, προσέθησαν τινές, καίπερ χειροκροτοῦντες τὰς ἐξαιρέτους ἀρχὰς ταύτας τῆς ἀδελφότητος, δὲν δυνάμεθα νὰ πιστεύσωμεν ὅτι εἶνε τὸσον παντοδύναμοι μετατρέπομεναι εἰς... κατὰ πότια.

— Ἐν τούτοις αὐτὴ εἶνε ἡ ἀκριβὴς ἀλήθεια, ἐπέμεινε λέγων ὁ γέρον μετὰ γλυκεῖας σοβαρότητας. Ἐν ἀνάγκῃ δύναμαι νὰ τὸ ἀποδείξω διὰ πολλῶν παραδειγμάτων.

— Σιωπὴ! εἶπε ζωηρῶς ἡ οἰκοδέσποινα. Ὁ ἰατρός θὰ μὰς διηγηθῆ μίαν ἱστορίαν.

— Καὶ διατί ὄχι, Κυρία;

— Τὴν ἱστορίαν τῆς Κυρίας Κ***, ἡ ὅποια σήμερον εἶνε ζωηροτάτη καὶ εὐτυχιστάτη, καὶ διαδίδει πανταχοῦ ὅτι πρὸ δεκαπέντε ἐτῶν ἦτο σχεδὸν νεκρά, καὶ ὅτι τὴν ἀνεστήσατε, οὕτως εἶπεν, ὡς ἄλλον Λάζαρον!

— Δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐκλέξω πειστικώτερον ἀπόδειξιν καὶ... μὰ τὴν ἀλήθειαν, ἀφοῦ μοῦ τὸ ἐπιτρέπετε...

— Κάμνω τι πλέον τούτου, σὰς παρακαλῶ.

Συνεπέσθημεν πάντες περὶ τὸν ἰατρόν, καὶ ἐσωπῆσαμεν ἀκροῶμενοι μετὰ προσοχῆς.

B.

— Ἡ κυρία Κ***, περὶ ἧς ἀνέφερον ἡ εὐγενὴς οἰκοδέσποινα μὰς, ἤρξατο λέγων ὁ ἰατρός Μύλλερ, ἦτο τότε δεκαεξαετής, καὶ ἐκαλεῖτο Ἐδὶθ Βάν-Ὀββεν.

Ἦτο θυγάτηρ τοῦ διασῆμου Ὀλλανδοῦ τραπεζίτου, οὐτινος ἡ κολοσσαία περιουσία καὶ ἡ πατρικὴ κλοκαγαθία ἐμειναν παροιμιώδεις.

Ὁ Βάν-Ὀββεν, νυμφευθεὶς καθαρῶς ἐκ συμφύροντος καὶ πάραυτα σχεδὸν γηρεύσας, καθ' ἅπαν τὸ μακρὸν αὐτοῦ στάδιον μίαν μόνην εἶχε χαρὰν, μίαν μόνην ποίησιν, ἓνα μόνον ἔρωτα...

Τὴν θυγατέρα του!

Ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος, φανταζόμενος ὅτι ἡ ἰδανικότης τῆς ἐντελοῦς εὐδαιμονίας ἐγκραται μόνον ἐν τῇ κατοχῇ τοῦ πλοῦτου, ἀπησχόλει τὸ τε σῶμα καὶ τὴν ψυχήν του ὅπως ἡ Ἐδὶθ καταστῆ ἡ πλουσιώτερα νύμφη τῆς Εὐρώπης.

Τοῦ ὄνειρου τούτου ἀπαξ πραγματοποιηθέντος, ὁ Βάν-Ὀββεν ἐσκέφθη ἐν τῇ ἀρελείᾳ αὐτοῦ ὅτι

ἡ θυγάτηρ του θὰ ἦτο ἡ εὐτυχιστέρα πασῶν...

Μῆτοι δὲν εἶχεν ἑκατομμύρια!

Φαντάσθητε λοιπὸν τὴν ἐκπλήξιν, τὴν ἀπελπίσιν τοῦ δυστυχοῦς πατρός... τοῦ τοσοῦτον πλουσίου!

Αἴφνης τὴν ἐπιούσαν, ἀγνοῶ ὅποιας μεγάλης καὶ ἐπιτυχούς κερδοσκοπικῆς ἐπιχειρήσεως, τριπλασιασάσης τοὺς πατρικοὺς θησαυροὺς, ἡ Ἐδὶθ καθίσταται μελαγχολικὴ, μαραίνεται... ἀσθενεῖ!

Προσκαλεῖται ἅπαν τὸ ἰατρικὸν σῶμα εἰς τὸ μέγαρον τοῦ Ὀλλανδοῦ Κροῖσου. Οἱ ἐπιστημονικοὶ λόγοι διασταυροῦνται φιλοφρόνως. Μυρία ἔρωτήσεις κουράζουσιν ἀνωφελῶς τὴν θανατιῶσαν, αὐτῆς δὲ τὸ κακὸν ἐκηρύχθη ὑποθυμαδὸν ἀκατανόητον, ἱερογλυφικόν, ἀθεράπευτον.

Τότε μόνον προσέφυγον πρὸς με.

Καίτοι ἀπήλαυον ἤδη φήμης τινός, ἐθεωροῦμεν εἰσέτι καὶ ἰατρός φαντασιόπληκτος, τὸν ὅποιον προσεκάλου μόνον ἐν ἐσχάτῃ ἀπελπίσῃ.

Ὁὐχ ἦτον ἐπροθυμοποιήθη καὶ ἐσπευσα πάραυτα.

Εἰς ὑπηρετίης μὲ περιέμενον ἐκτὸς τῆς αὐλοθύρας, δεῦτερος ἐν τῇ μέσῃ τῆς αὐλῆς, τρίτος ὑπὸ τὸ περιστύλιον, τέταρτος ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς κλίμακος καὶ οὕτω καθεζῆς μέχρι τῆς αἰθούσης, ἡ ὅποια ἐκεῖτο πρὸ τοῦ κοιτώνος τῆς ἀσθενοῦς.

Τὴν αἴθουσαν ταύτην ὁ Βάν-Ὀββεν διεσκέλιζε μεγάλως βήμασιν.

Ὁ πρῶτος ὑπηρετίης παρατηρήσας με ἔκραξε πρὸς τὸν δεῦτερον:

— Ἐρχεται!

— Ἐρχεται! ἔρχεται! ἔρχεται! εἶχον ἐπαναλάβει διαδοχικῶς ὁ δεῦτερος ὑπηρετίης πρὸς τὸν τρίτον, ὁ τρίτος πρὸς τὸν τέταρτον κτλ. κτλ.

Ἄληθής ῥωσσοικὸς τηλεγράφος.

Ἐρθασα τέλος ἐνώπιον τοῦ τραπεζίτου.

Ἦτο κατὰ κόκκινος, ἦτο ἐκτὸς ἑαυτοῦ, ἦτο τρελλός!

— Ἰατρέ, ἀνέκραξε κλαίων καὶ ριπτόμενος εἰς τὰς ἀγκάλας μου. Ἰατρέ, ἡ κόρη μου θ' ἀποθάνῃ!... Ἰατρέ, σώσατέ τὴν κόρην μου!

— Σιωπὴ! εἶπον διὰ τῆς ἀπελπιστικῆς ἀταρξίας μου, σιωπὴ!... νὰ μὴ σὰς ἀκούσῃ!

— Ναι... ναι... ἔχετε δίκαιον! ἐψέλλισεν ὁ δυστυχῆς πατὴρ ἐμβρόντητος, σπογγίζων τὰ δάκρυά του. Ναι... ἀλλὰ ἔχασα τὸν νοῦν μου... Δὲν δύναμαι πλέον οὔτε μίαν πρόσθεσιν νὰ κάμω... Ἔνας τραπεζίτης!... Ἀλλὰ μείνατε ἡσυχος, θὰ γείνω φρόνιμος... Ναι, σὰς ἐννοῶ... Εἶνε ἐκεῖ!... Ἄς ὁμιλῶμεν σιγαλώτερα... ἄς ἐμβῶμεν!

Ταυτόχρονως ἤνοιγε τὴν θύραν.

Εἰσῆλθομεν.

Ἦτο θαυμάσιον δωμάτιον καλλιτεχνικῶς περιεστρωμένον διὰ λευκοῦ ὀλοσηρικοῦ μὲ παραπε-

τάσματα κυανόχροα ἐπὶ τῆς κλίνης καὶ τῶν παραθύρων, μὲ μικρὰ λεπτὰ ἐπιπλα εἰς ἐκάστην γωνίαν, μὲ ὠραιότατα πολυτελῆ ἀντικείμενα πανταχοῦ.

Ὡμοιάζει φωλεὴν συλφίδος ἐντὸς ἀνθέων, καλλιπιαστήριον νόμης ἐν τῷ μέσῳ ποικιλοχρόου νέφους.

Ἀλλὰ τὸ πολυτελὲς κλειδοκίμβηλον ἐφαίνετο ἐπὶ ἀπὸ πολλοῦ δὲν ἠνοίχθη. Ὁ λεπτὸς ἀκρίβως ὑπεβάσταξε σχεδιογραφίαν ἀπὸ πολλοῦ ἐγκαταλειφθεῖσαν. Τὰ ἄνθη τοῦ γοθικοῦ ἀνθεσφόριου ἐκυπτον ἀπαισίως ἐπὶ τῶν μακρανθέντων κορμῶν αὐτῶν. Ἀπασαὶ αἱ χρυσαῖαι θυρίδες τοῦ σινικοῦ κλωβίου εἰκονοῦντο ἄνευ προσκλήματος ὑπὸ τῆς πρωϊνῆς αὔρας, διότι αἱ ὑπολαίδες καὶ αἱ περιστεραὶ ἐπέταξαν!

Παρὰ τὸ ἡμιανοικτὸν παράθυρον ἐπὶ κομψοτάτου σοφῆ ἡ ἀσθενὴς ἦτο ναυγελῶς ἐξηπλωμένη ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμούς ἡμικλείστους, τὴν κεφαλὴν κύπτουσαν πρὸς τὰ ὀπίσω, καὶ τὸ πρόσωπον τοσοῦτω ὠχρὸν, ὥστε ἐνόμιζε τις ὅτι ἦτο ἄγαλμα, ὅτι ἦτο νεκρά.

Ὁ κρότος τῆς θύρας οὐδαμῶς ἐφάνη ἐξυπνήσας αὐτὴν ἐπλησιάζαμεν, ἀλλὰ καὶ πάλιν δὲν ἐκινήθη.

Ὁ Βάν-Ὀββεν μοὶ ἀπηύθυνε βλέμμα σημαίνον:

— Βλέπετε!

Εἶτα ὁ γέρον, περίλυπος, προσπαθὼν νὰ μειδιάσῃ, ἐγονυπέτησε πλησίον τοῦ σοφῆ, ἐκτύπησε βραδέως τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ ἐψιθύρισε τρεῖς μὲ πλαστήν εὐθυμίαν, τοσοῦτω ἀλγεινὴν ὥστε συνέτριβε τὴν καρδίαν:

— Ἐδῖθ! Ἐδῖθ! Ἐδῖθ!

Ἡ Ἐδῖθ μόνον ὅταν ἤκουσε τὴν πατρικὴν φωνὴν ἠνοίξε τοὺς μεγάλους κυανούς αὐτῆς ὀφθαλμούς.

Ἄφ' ἐκάστου τῶν βλεπῶν ἐν δάκρυ ἐρρευσε εἰς ἐκάστην τῶν κατίσχυων αὐτῆς πρειῶν.

Τοῦτο ἰδὼν ὁ Βάν-Ὀββεν ἀπέτρεψε ζωηρῶς τὸ πρόσωπον ὅπως καταπνίξῃ λυγμὸν.

Ἀλλὰ μεθ' ὅλην τὴν προσφιλῆ τρυφὴν ἡ θυγάτηρ τοῦ τὸν ἤκουσεν, ἢ μάλλον τὸν ἐμάντευσε, διότι ἀνεγερθεῖσα πᾶρυτα μεθ' ὀρμῆς ἀδυνατίου κατὰ τὸ σκινόμενον εἰς τοσαύτην ἀδυναμίαν, ὥρμησεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ γέροντος ἐκατομμυριούχου.

— Bravo! ἀνέκραξα τότε παρουσιαζόμενος αἴφνης, bravissimo!...

Ἡ Ἐδῖθ, ἐκπλαγείσα καὶ θορυβηθεῖσα, ἐστράφη πρὸς με.

— Εἶνε ἰατρός, μέγας ἰατρός! εἶπεν ὁ τραπεζίτης.

— Ἄ! εἶπεν ἡ νέα μὲ ἐλαφρὸν ὠραῖον μορφασμὸν, ἀλλ' ὁ ὁποῖος σαφῶς εἶδ' ἡλίου - καὶ ἄλλος ἀκόμη!

Καὶ καθίσασα ἐπὶ τοῦ σοφῆ μοὶ ἔτεινε μίαν

τῶν διαφανῶν σχεδὸν χειρῶν αὐτῆς, ἐνθ' διὰ τῆς ἐτέρας ἤρξατο πικρῶς μελαγχολικῶς μὲ τοὺς τρέμοντας βοτρυόχους τῆς ἐξαιτίας καὶ ξανθῆς αὐτῆς κόμης.

Ὁ Βάν-Ὀββεν μοὶ διηγείτο λεπτομερῶς ὅτι ἀπὸ ἐνὸς ἐτους ἡ θυγάτηρ τοῦ ἐκάστοτε ἐπασχε καὶ ἐξηθῆναι ὅτι ἀπὸ ἐξ ἑορτῶν ἐβδομάδων οὔτε ἠθέλησε νὰ ἐξέλθῃ τοῦ δωμάτιου τῆς, εἰς τὸ ὅποιον οὐδὲν πλέον τῆ ἤρεσεν, ὅτι ἀπέθνησκε βραδέως, ἄνευ παραπόνου, ἄνευ θλίψεως, ἄνευ πόνων νομίζει τις, εἶπεν, ὅτι ἀνάταμάχτος ἐλπίς ἀποσπᾶ αὐτὴν τῆς ζωῆς διὰ τῆς ἐξαντλήσεως, τῆς ἀδυναμίας, τοῦ κόπου τοῦ ζῆν.

Καὶ ταῦτα εἰς ἡλικίαν δεκαεξέτων!

— Καὶ ἐν τούτοις, ἐξηκολούθησεν ὁ τραπεζίτης, οὐδενὸς στερεῖται ἐνταῦθα ἐξ ἐκείνων, τὰ ὅποια θέλγουν τὴν νεότητα καὶ τὰ ὅποια δύναται νὰ χορηγήσῃ ὁ πλοῦτος. Ἀληθῶς, ἡ θυγάτηρ μου εἶνε μικρὰ βασίλισσα τὴν χαϊδεύω τόσο, κύριε, ὥστε εἶνε ὁ περιγελῶς τῶν τραπεζιτῶν. Ὅ, τι φαντασθῆ ἡ ἰδιοτροπία τῆς δὲν εἶνε παρὰ νὰ τὸ ζητήσῃ. Καὶ ὅμως οὐδεμίαν πλέον ἐκφράζει ἐπιθυμίαν. Ἀληθῆς ὅτι δὲν τῆς ἀφίνω χαίρον... Ἐχει τοῦτο, ὕστερον ἐκεῖνο... καὶ ὕστερον... ὕστερον...

Ὁ ἀγαθὸς γέρον θὰ ἠδύνατο νὰ ὁμιλῇ ἄνευ διακοπῆς μέχρι τῆς ὥρας τοῦ Χρηματιστηρίου ἀπὸ τινῶν δευτερολέπτων ἤκουον πλέον μόνον τὴν ἀρτηρίαν τῆς νέας, τὰ πάντα δ' ἐπληροφόρηθη ἡδὴ ἐκ τῆς ἀδυναμίας τοῦ σφυγμοῦ αὐτῆς.

— Ναί! Κυρία μου, εἶχον μαντεύσει τίνος ἕνεκα τὸ θελκτικὸν ἐκεῖνο πλάσμα οὔτε τὴν ἐξοχὴν ἡγάπα πλέον οὔτε τὴν πόλιν, οὔτε τὸ μέγαρόν τῆς, οὔτε τὰς ἐορτάς, οὔτε τοὺς καλλιπασμούς, οὔτε τὸ κλειδοκίμβηλόν τῆς, οὔτε τὸν ἀκριβαντᾶ τῆς, οὔτε τὰ βιβλία τῆς, οὔτε τὰ ἄνθη τῆς, οὔτε αὐτὰ τὰ προσφιλῆ πτηνὰ τῆς, τὰ ὅποια ἠλευθέρωσε.

Διότι καὶ αὐτὴ ἠσθάνετο ὅτι εὐρίσκειτο ἐντὸς κλωβῶ ὁμοιομόρφως κεχρυσωμένου· διότι οὐδὲν ἐψάλλεν ἐν τῇ δεκαεξαετῇ καρδίᾳ τῆς· διότι τὴν ἐκούραζεν ἡ ὑπερβολικὴ εὐτυχία· ἐν τῷ μέσῳ δὲ ἀπάσης τῆς ὑλικῆς ἐκείνης πολυτελείας ἀπέθνησκεν ἕνεκα ἐλλείψεως τροφῆς διὰ τὴν ψυχὴν τῆς, πάλης διὰ τὴν νοσηροσύνην αὐτῆς, προσκόμματος, τὸ ὅποιον νὰ ὑπερικήσῃ, δακρύων τινῶν, ἐργασίας· ἀπέθνησκε διότι τῇ ἐλείπεν ἡ εὐχαρίστησις τοῦ νὰ αἰσθάνεται ἐκυτὸν ὠφέλιμον, διότι τῇ ἐλείπεν ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη, διότι τῇ ἐλείπεν ὁ ἔρως!

Ναί, διότι, ὅταν ὁ Βάν-Ὀββεν ἀνέκραξεν, ἀναφῶρων τοῦτο ὡς ἀνάτατον ἐπιχειρήμα,

— Τέλος, τὸ πιστεύετε, κύριε! ἠθέλησα νὰ τὴν ὑπανδρεύσω μὲ τὸν νέον Στόρριον τῆς Φραγκφόρτης... τραπεζίτην νέον καὶ ὠραῖον...» πρὸς τὸ

ὄνομα τοῦτο ὁ σφυγμὸς τῆς νέας ἀφυπνίσθη αἴφνης οἰνοὶ μετ' ἀγανακτήσεως.

Προφανῶς διεμαρτύρετο.

— Καλλίστα, εἶπον ἀνεγερθεῖς, ἐνόησα περὶ τίνος πρόκειται.

Ἦδη ὁ Βάν-Ὀββεν ἔτρεχε νὰ φέρῃ τὰ πρὸς γραφὴν ἀναγκαῖα διὰ τὴν συνταγὴν.

— Περιττόν! ἀπεκρίθη ὠθῶν τὴν γραφίδα, τὴν ὅποιαν μοὶ εἶδιδε.

Στραφεὶς εἶτα πρὸς τὴν Ἐδῖθ τῇ εἶπον:

— Δεσποινίς, ἔχετε κανένα πῖλον παλαιόν;...

— Ναί, ἰατρέ, ἀλλὰ...

— Κανὲν ἀπλοῦν σάλιον...

— Βίβαια· ἀλλὰ...

— Τέλος, δύνασθε νὰ ἐνδυσθῆτε ὡς κόρη τοῦ λαοῦ... καὶ νὰ ἐτοιμασθῆτε ἐντὸς πέντε λεπτῶν;

— Ἀλλὰ διατί... διατί;

— Διὰ νὰ ἐξέλθετε μαζὶ μου.

— Μαζὶ σας; ἐψιθύρισεν ὀρθομένη ἐκ περιέργιας.

— Ἀλλὰ ποῦ θὰ ὑπάγετε; ἠρώτησε κατὰ πληκτῶς ὁ πατήρ.

— Τοῦτο εἶνε μυστικὸν ἰδικόν μου.

— Ἄ!

— Δεσποινίς, σὰς περιμένω... ἔχετε πέντε λεπτά.

Καὶ διὰ νὰ τὴν καταπέσω, τῇ εἶπον σιγανὰ εἰς τὸ οὖς τὸ μέγα τοῦτο ψεῦδος:

— Κινδυνεύει ἡ ζωὴ τοῦ πατρός σας.

Εἶτα ἀποταθεὶς πρὸς τὸν Βάν-Ὀββεν τῷ εἶπον:

— Ἄς ἀφήσωμεν τὴν δεσποινίδα νὰ ἐνδυσθῆ καὶ ἔλθετε μαζὶ μου.

Καὶ τὸν ἔσυρα κατὰπληκτον εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον.

— Ἄ! εἶπεν ἄμα ἐκλείσθη ἡ θύρα, θὰ μοὺ ἐξηγήσετε τέλος...

— Τίποτε δὲν θὰ σὰς ἐξηγήσω!

— Ἀλλὰ...

— Βάν-Ὀββεν... ἡ κόρη σας εἶνε ἀσθενής... πολὺ ἀσθενής... βαρῶς ἀσθενής!...

— Ἀλλοίμονον! πολὺ καλὰ τὸ εἰξεύρω!

— Τότε, μὴ μ' ἐρωτᾶτε καὶ ἀφῆτέ με νὰ τὴν θεραπεύσω.

— Μοὺ ἐγγυᾶσθε λοιπὸν διὰ τὴν θεραπείαν τῆς;

— Ναί, ἂν μοὺ παραχωρήσῃτε τυφλὴν ἐμπιστοσύνην, ἂν μοὺ δώσητε ἀπόλυτον πληρεξουσιότητα.

— Ἄς ἴδωμεν... τί ἀπαιτεῖτε;

— Πρέπει ἡμέραν παρ' ἡμέραν ἡ Ἐδῖθ νὰ ἐξέρχεται μαζὶ μου.

— Μόνη;

— Μόνη, τὸ πρωὶ ἐπὶ τρεῖς ὥρας.

— Ἀλλ' εἰπῆτέ μου τοῦλάχιστον...

— Τίποτε, τίποτε... Ἀπὸ τοῦτο ἐξαρτᾶ-

ΤΟΜΟΣ ΙΘ'. — 1885

ταὶ ἡ σωτηρία τῆς... Θέλετε νὰ τὴν σώσω, καὶ ἡ ὄχι;

— Ἀλλ' ἐκείνη... ἐκείνη... θὰ συγκατανεύσῃ;

— Ἰδέτε!

Ἦνεόθη ἡ θύρα καὶ ἐπαρουσιάσθη ἡ Ἐδῖθ φορούσα ἄνωθεν τῆς ἐκ λευκῆς μουσελίνης ἐσθῆτος αὐτῆς κρέπιν, τὸ δὲ ὠραῖον αὐτῆς πρόσωπον περιέβαλλεν ἰσχυρὸν μικρὸν περικάλυμμα ἄνευ κοσμημάτων.

Φιλτάτη Ἐδῖθ!... νομίζω ὅτι τὴν βλέπω ἀκόμη... Τοιοῦτοτρόπως ἦτο ἀξιολάτρευτος.

— Ναί ἡ ὄχι; ἐπανέλαβον ἀδυσωπῆτως ἀποταθεὶς πρὸς τὸν πατέρα.

Ὁ ἀγαθὸς γέρον ἀντὶ ἀπαντήσεως ἐνηγκαλίσθη πυρετωδῶς τὴν θυγατέρα του καὶ τὴν ἐρριψεν εἰς τὰς ἀγκάλας μου.

Εἶτα, σχεδὸν βέβαιος ὅτι θὰ ἔζη, μετέβη εἰς τὸ χρηματιστήριον διὰ νὰ κερδίσῃ χάριν αὐτῆς ἐν ἐκατομμύριον περιπλέον.

Τότε ἐγὼ, εἰπὼν πρὸς τὴν Ἐδῖθ νὰ στηριχθῆ ἐπὶ τοῦ βραχίονός μου, τὴν ἐβόηθησα νὰ καταβῆ βαθμίδα πρὸς βαθμίδα τὴν κλιμακὰ, καὶ νὰ καθίσῃ ἐπὶ τοῦ μικροῦ πρασίνου δίφρου μου...

Ὁ ἠνίοχος ἐμαστίγησε τοὺς ἵππους.

Γ.

Μέχρι τοῦδε εἶχον ἀκούσει τὸν ἰατρὸν Μύλλερ χωρὶς νὰ διακοφῶμεν αὐτόν. Ἀλλ' εἰς τὸ μέρος τοῦτο, ἐπειδὴ ὁ ἴδιος ἔκαμε μικρὰν διακοπὴν, ἐφωναζόμενος πάντες ταυτόχρονως μετὰ περιέργου ἀνυπομονησίας.

— Ἐπειτα;

— Ἰατρέ, εἶπεν ἰκετευτικῶς ἡ Κυρία Ζ', εἰπατέ μας λοιπὸν ταχέως ποῦ ὠδηγοῦσατέ τὰς προῖας τὴν δεσποινίδα Βάν-Ὀββεν;

— Ἀπλουστατα... ἀπήντησεν ὁ ἰατρός μετὰ πανούργου βραδύτητος, ἀπλουστατα εἰς τοὺς πτωχοὺς! Σὰς ὀρκίζομαι ὅτι παρ' αὐτοῖς ὑπῆρχε πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ κινήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον αὐτῆς, νὰ τὴν συγκινήσῃ, νὰ τὴν κάμῃ νὰ κλαύσῃ... νὰ ἐνεργήσῃ, νὰ ζήσῃ!

Οὐδεμίαν δυστυχίαν τῇ ἀπέκρυφα, οὐδεμίαν λύπην, οὐδὲν πραγματικὸν δρᾶμα!

Ἦτο εὐγενὴς καὶ γενναία κόρη... Ὡ! εἶχον καλῶς μαντεύσει τὴν ψυχὴν τῆς!

Εἰς τὴν πρώτην οἰκίαν, εἰς τὴν ὅποιαν ἐστάθημεν, ἠναγκάσθη νὰ τὴν φέρω εἰς τοὺς βραχίονάς μου μέχρι τοῦ πέμπτου πατώματος.

Εἰς τὴν δευτέραν οἰκίαν ἀνέβη μόνη τῆς.

Εἰς τὴν τρίτην εἶχεν ἀναβῆ πολὺ πρὸ ἐμοῦ.

Ἀλλὰ δὲν εἶχε πλέον χρήματα εἰς τὸ βαλάντιόν τῆς!... Τῇ εἶδάνεσα ἐγὼ καὶ τῇ εἶπον —

Μὴ φοβεῖσαι... δὲν θὰ καταστρέψωμεν τὸν Βάν-Ὀββεν. Ἄλλως δέ, ὑπάρχουν καὶ ἄλλα μέσα παρηγορίας καὶ βοηθείας!...

— Ὅποια;

— "Ας προχωρώμεν πάντοτε... και θά ιδήτε! Πραγματικώς τὴν πρώτην πρωίαν ἐσχόμεν αὐτὴν τὴν εὐτυχίαν.

Γέρον ἐβδομηκοντοῦτης μάτην ἐζητεῖ νὰ γείνη δεκτὸς ἐντὸς γηροκομείου και διετέλει ἐν θανασίμῳ προσδοκίᾳ.

— Χθὲς ἀκόμη, μὰς εἶπεν, ἔγραψα δι' εἰκοστήν φορὰν πρὸς τὸν ὑπουργὸν τῶν Ἐσωτερικῶν!

— Ὁ ὑπουργὸς εἶνε συγγενὴς μας, ἐπιθύρυσεν ἡ νέα σκεπτομένη.

Πορρωτέρω ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου ἀσθενοῦς γυναικὸς ἴστατο σύζυγος ἀνευ ἐργασίας συνεπέειχ χρεωκοπίας τοῦ καταστήματος, εἰς τὸ ὅποιον εἰργάζετο ἀπὸ ἐξ ἐτῶν.

— Τοῦτο ἀποβλέπει τὸν κ. Βὰν-Ὀθβεν, εἶπεν ἡ Ἐδιθ, παρὰ τῇ ὁποίᾳ ἤρξατο ἀναφαινομένη πρωτοβουλία, θέλησας.

Ἐτι πορρωτέρω ὑπῆρχον νέαι ἐπιθυμοῦσαι νὰ μείνωσι τίμιαι και αἱ ὁποῖαι πρὸς τοῦτο εἶχον ἀνάγκην μόνον ἐργασίας εὐγενῶς πληρονομένης.

Δυστυχῶς ἡ Ἐδιθ εἶχε τὴν βάρπτειάν της, τὴν μοδίστραν της κτλ. κτλ.

Ἄλλ' ἔτι πορρωτέρω ἀπηντήσαμεν πτωχὰ μικρὰ παιδιὰ, σχεδὸν γυμνά... ἀλλὰ θά ἐγενώωντο, ἀλλ' ὑπῆρχε μεγίστη πτωχεία... ἐντέλης ἐλλειψίς σπαργάνων!

Εὐρέθησαν και τὰ σπάργανα και ἡ ἀνάδοχος. Μετέβημεν ἔπειτα εἰς τοὺς καλλιτέχνας. Ἄλλη ἀποστολή. Εὐγενεῖς τινες ἐνθαρρύνουσι ἡ δύναντο νὰ ἀναδείξωσι μεγάλους ἀνδρας!

Εἰς ἰδίως... Ἄλλ' εἰς αὐτὸν θά ἐπανέλθωμεν βραδύτερον.

Τέλος ἐπισκέφθημεν οἰκογενεῖάν τινα, παρ' ἣ ὑπῆρχον ἀσθενεῖς και πτωχεία, διότι ὁ πρωτότοκος υἱός, τὸ μόνον στήριγμα τῆς οἰκογενείας, ἦτο ἀπὸ πέντε ἐτῶν στρατιώτης, δὲν ὑπῆρχε δ' ἐλπίς νὰ λάβῃ τὴν ἀφασίν του, ἣν ἐπιμόνωσ ἤρνετο ὁ συνταγματάρχης του τὸ σύνταγμα ἐφροῦρει ἐν Γρενόβλη.

— Ἐν Γρενόβλη! ἀνέκραξε περιχαρῶς ἡ Ἐδιθ. Ὁ συνταγματάρχης... ἀλλ' εἶνε στενὸς φίλος τοῦ πατρός μου ὁποῖα σύμπτωσις!

— Κόρη μου, τῇ ἀπήντησα ἀσπαζόμενος αὐτὴν εἰς τὸ μέτωπον, ὅταν τις ἔχη, καθὼς σὺ, περιουσίαν, κοινωνικὴν θέσιν, νεότητα και καλλονήν, αὐτὰ συμπίπτουν πάντοτε!

Ὅτε τέλος ἐπανήλθωμεν εἰς τὸ μέγαρον. ἡ Ἐδιθ εἶχε θέσει ἐπὶ τῆς τραπέζης τὸ σημειωματάριον της μετὰ τὴν ἄκραν δι' τοῦ ὀρθοκλιμοῦ ἀνεγνώσασ εἰς αὐτό!

1) Ἐπιστρέφουσα νὰ ὁμιλήσω πρὸς τὸν πατέρα μου.

2) Τὸ ἐσπέρως νὰ γράψω εἰς Γρενόβλην.

3) Αὐριον τὸ πρωὶ παρὰ τῷ συγγενεῖ μας τῷ ὑπουργῷ.

4) Ἀγοραὶ διὰ τὰ μικρὰ μου.

5) Νὰ μεταβῶ μετὰ τὸν πατέρα μου εἰς τοὺς καλλιτέχνας, κτλ.

Ἐνόει ἤδη ὅτι, ὅταν τις εἶνε δεκαεξαετής και ἑκατομμυριοῦχος, δὲν εἶχε δικαίωμα νὰ μείνῃ ἀργός και ἰδίως ν' ἀποληθήσῃ. Ἡσθάνετο ὅτι ἦτο ὠφέλιμος, ἤρχετο νὰ ἐνδιαφέρηται περιπαθῶς διὰ τὸ καλόν, εἶχε σωθῆ, εἶχε γείνηται φαιδρῶ, εἶζη!

Τὴν μετεπιούσαν ὅταν μετέβην εἰς τὴν συνέντευξιν ἡ Ἐδιθ ἀπὸ πολλοῦ ἤδη με περιέμενον ἀνυπομόνωσ.

Μετὰ μίαν ἐβδομάδα ἐνεγράφη εἰς φιλοanthρωπικὸν σωματεῖον, τοῦ ὁποῖου ἡ στρατολογία ἀνετέθη εἰς ἐμὲ τὸν ἀνάξιον, και τὸ ὅποιον ἀφώδως ὀνομάζω: οἱ Ἄγγελοι τῶν Παρισίων.

Μετὰ ἓνα μῆνα ἦτο τοσοῦτον ὑγιής, τασαῦτον εὐθυμος ὥστε ὁ Βὰν-Ὀθβεν περιχαρῶς ἀνέκραζεν:

— Εἶνε καιρὸς νὰ προσκαλέσωμεν τὸν Στόρριον ἐκ τῆς Φραγκφούρτης.

Ἄλλ' αἱ παρειαὶ τῆς Ἐδιθ πάραυτα ὠχρίσαν.

— Ὅχι, ἀνέκραξε ζωηρῶς, ἀς ἀφήσωμεν τὸν Στόρριον... πέραν τοῦ Ρήνου.

— ὦ, Θεέ μου! ἱατρεῖ, ἀπαγορεύετε εἰς τὴν θυγατέρα μου...

— Ὅχι τὸν γάμον, ἀλλὰ τὸν σύζυγον... αὐτὸν τοῦλάχιστον... Ἀργότερα θά ἴδωμεν... Τοῦτο ἀφορᾷ ἐμὲ!

— Πῶς σᾶς;

— Δὲν εἶνε λοιπὸν ὀλίγον και ἰδική μου θυγάτηρ;

— Ναί, ναί.

Πραγματικῶς, μετὰ τινα ἔτη πλησιάζας ἡμέραν τινὰ τὸν Βὰν-Ὀθβεν τῷ εἶπον:

— Εἶνε καιρὸς νὰ ὑπανδρεύσωμεν τὴν Ἐδιθ μας.

— Μπᾶ! και με ποῖον;

— Μετὰ τὸν Λουκιανὸν Κ...

— Πῶς... με ἐκείνον τὸν καλλιτέχνην, τοῦ ὁποῖου ἡ θυγάτηρ μου με παρεκίνησε ν' ἀγοράσω τὴν πρώτην εἰκόνα;

— Εἰπέτε μᾶλλον με ἐκείνον τὸν εὐγενῆ, ὁ ὁποῖος ἀπὸ ἐπτώχων ἐκουσίως διὰ νὰ πληρώσῃ τὰ χρεῖα τοῦ πατρός του, ἀπέκτησε και πάλιν διὰ τῆς ἀξίας του νέαν περιουσίαν.

— Περιουσίαν καλλιτέχνου!

— Εἰς τὴν ὁποῖαν προσθέτω και ἐγὼ ἐν ἑκατομμύριον.

— Ἐν ἑκατομμύριον! ἀλλὰ ποῦ θά τὸ εὑρετε;

— Εἰς τὸ ταμεῖόν σας.

— ὦ!

— Δὲν μοῦ χρεωστεῖτε τὰς ἱατρικὰς ἐπισκέψεις μου; Δὲν μοῦ ἐπανελάβατε ἑκατοντάκις μετ' ἐκάστην μου ἄρνησιν: «Λοιπὸν! ἔστω, ἀργότερα ὅσα θέλετε. Ποτὲ δὲν θά ζητήσετε ἀρκετὰ διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς θυγατρός μου;»

— Ἀναμφιβόλως, ἀλλὰ...

— Εὐρίσκετε ὅτι ἐν ἑκατομμύριον εἶνε πολὺ ὀλίγον; ἀς θέσωμεν δύο. Δίδω και δεῦτερον ὡς προῖκα εἰς τὸν σύζυγον τῆς Ἐδιθ.

Ὁ Βὰν-Ὀθβεν δὲν εἶχε εἰσεῖτι εἶπει καθ' ὅλοκληρίαν τὸ ναί.

Ἡ Ἐδιθ, ἡ ὁποῖα ἤκουεν ἀναμφιβόλως, ἦλθεν κίρνης και ἐρρίθη εἰς τὰς ἀγκάλας του.

Καί... ἰδοὺ τίνι τρόπῳ ἀνέστησα ὡς ἐκ θαύματος τὴν κυρίαν δι' Κ**, κατὰ τὸν ἴδιον δὲ τρόπον φρονῶ ὅτι δύναται τις νὰ θεραπεύσῃ τὰς πλουσίας κυρίας, και ἰδίως τὰς νέας χήρας... τὰς πασχούσας ἀπὸ τὴν παρισινήν νόσον, ἡ ὁποῖα λέγεται *aria*.

Δηλαδή

διὰ τῆς ἐργασίας, τῆς ἀγαθοεργίας, τῆς ἀγάπης! Αὕτη εἶνε ὅλη ἡ μαγεία τοῦ ἱατροῦ Μύλλερ.

Δ

Ἐσθίμινε μεσονύκτιον και ἐγέρθημεν διὰ ν' ἀναχωρήσωμεν, ἀλλὰ πρὶν ἢ ἐξέλθωμεν τῆς αἰθούσης, ἡ οἰκοδέσποινα ἔτρεξε πρὸς τὸν γέροντα ἱατρόν, τὸν ἠσπασθη ἐπὶ ἀμφοτέρων τῶν παρειῶν και τῷ εἶπεν ἐνώπιον πάντων ἡμῶν:

— Εὐχαριστῶ διὰ τὴν συμβουλήν, ἱατρεῖ.

Ἐλθετε αὐριον τὸ πρωὶ νὰ με παραλάβετε και νὰ κάμωμεν τὴν πρώτην ἐπίσκεψιν εἰς τοὺς πτωχοὺς μας!

Ch. Deslys.

Η ΝΕΑ ΓΕΝΕΑ

Διέλυθε κυριακὴν τινὰ ἢ ἄλλην ἑορτήν, τὴν πλατεῖαν τῆς Ὀμονοίας εἴτε ἡλιος ἑαρινός καταυγάζει τὰς ὁδοὺς και τὴν πρασινοῦσαν ἐξοχήν, εἴτε χιονοστερεῖς διαφαίνονται αἱ κορυφαὶ τῆς Πάρνηθος και τοῦ Ὑμηττοῦ, τὰ περὶ αὐτὴν καφενεῖα εἶνε πλήρη πλήρη νέων, φοιτητῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τινὲς μὲν περὶ τὰς τραπέζας παίζουσι *tab.le* ἢ *dómineo*, ἄλλοι νοηλῶς ἀνακεκλιμένοι ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου, βροῶσιν ἐν μακαριότητι τὸν *garri.lér* των, ἀναγκαστικῶς τὴν τυχοῦσαν ἐφημερίδα ἢ ἀθλοσχοῦσι περὶ κινὰ και ταπεινά, ἐν πνευγρᾷ και θολῇ ἀτροσφαίρῳ καπνοῦ και κεκλεισμένου ἀέρος.

Αὕτη εἶνε ἡ νεωτέρα ἑλληνικὴ γενεά. Ὡσεὶ γῆρας κατέλαβεν αὐτὴν αἰρνης ἀνάκαυσι ἐκεῖ μέσα τὰ κεκμηκότα γόνατά της. Ἄνευ ἰδανικοῦ, ἀνευ πόθων, ἀδυνατούσα νὰ αἰσθανθῇ τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν ἀναπεπταμένων ἐκτάσεων, τῆς ἐλευθέρως και εὐρείως φύσεως, ὑπὸ ἠθικῆς μωκίας προσβληθεῖσα, δὲν ἐκτείνει τὸ βλέμμα της πέραν τοῦ στενοῦ ὀρίζοντος τοῦ καφενεῖου. Ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἐξω, ἐπὶ τῶν στεγῶν, ἐπὶ τῶν δένδρων, αἱ σπουργίται παίζουσι, αἱ χελιδόνες κελαδοῦ-

σαι κτίζουσι τὴν φωλεάν των πρὸς ἐπιστέγασιν τοῦ ἐρωτός των. Ὅλα, πτηνὰ και χρυσαλίδες ζωσι, δρῶσι· πτερὰ και πτερυγία κινουνται ὑπὸ τὸ φῶς τὸ ἡλιακόν· μόνον οἱ νεαροὶ Ἕλληνες μένουσι κατὰκλειστοὶ ὡς χαροῦμισσαι. Διασκεδάζουσι.

Ὡ! νοσεῖ, νοσεῖ βεβαίως ἡ ἑλληνικὴ νεότης. Ποῦ εἶνε τὸ σφοῖγος τοῦ ζέοντος αἵματος, ἡ ὑπερχειλιζουσα ζωὴ, ἡ ἐκρηγνυμένη εἰς ἐνθουσιασμόν, εἰς κίνησιν τοῦ σώματος;

Ἡ ἀκίνησια αὕτη, εἶνε παθολογικὴ κατάστασις· ὁ ἀνθρώπος ἐπλάσθη διὰ τοὺς δρόμους, τοὺς μικροὺς διὰ τῶν ἀγρῶν περιπάτους, τὰς ἐκδρομὰς και τὰς ἀναρρηγίσεις και ὄχι διὰ τὰ καφενεῖα. Ὁ μέγας Φρειδερίκος εἶπέ ποτε «ὅταν ἐξετάζω τὴν κατασκευὴν τοῦ σώματός μας καταλήγω εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ φύσις ἐπλάσεν ἡμᾶς μᾶλλον διὰ νὰ γείνωμεν ταχυδρόμοι παρά διὰ νὰ γείνωμεν σοφοί.» Πόσον διαυγές, κρυσταλλῶδες εἶνε τὸ ὕδωρ τοῦ ρυακίου βίον ἐπὶ τοῦ χαλικοστρώτου βείθρου του! ἀλλ' ὅταν ἀκίνητῃ, λιμνάζει, εἶνε δυσώδες, εἰδεχθῆς, μετὴν πρασίνην ἐκείνην *σίπαν* του. Ὁμοίως ὅταν τὸ σῶμα λιμνάζῃ ἐν τοῖς καφενεῖοις, ὁ στόμαχος καταστρέφεται, οἱ μῦς καθίστανται ἀτροφικοὶ, ἡ ζωικὴ θερμότης ἐλαττοῦται· και τὰ μεμαραμμένα σαρκία καταβιβρώσκονται ὑπὸ τῆς λιθίασεως, τῶν ρευματισμῶν, τῆς χλωρώσεως, τῆς πνευμονικῆς φθίσεως.

Τὸ ἀνθρώπινον σῶμα εἶνε μηχανή· πᾶσα δὲ μηχανὴ σκωριζ· ὄχι ὅταν κινῆται ἀλλ' ὅταν ἀκίνητῃ.

Τὸ πασιδῆλον τοῦτο μόνον ἡμεῖς δὲν κατενόησαμεν· ἡ βωμολοχία και μεγαλεπήβολωτέρα φυλὴ, ἡ τῶν Ἀγγλοσαξόνων, δίδει εἰς τὸ σῶμα τὴν σημασίαν, ἥς εἶνε ἄξιον.

Ἐν Ἀγγλίᾳ και Ἀμερικῇ αἱ ἀσκήσεις τοῦ σώματος εἶνε γενικαὶ, πάνδημοι. Οἱ νέοι παίζουσι *χρίκετ*, κωπηλατοῦσι, κολυμβῶσι, πυγμαχοῦσιν, ἵπλασκουσιν, ἀπὸ τινος δὲ κατατάσσονται και ἐθελονταὶ ἐν τῷ Ἀγγλικῷ στρατῷ· ὡς οἱ γεωργοὶ καλλιεργουσι τὸν σίτον, οὗτοι καλλιεργουσι τὴν βώμην ἐν τοῖς σώμασί των, διὰ τῶν ἔθλων, τῶν κακοχυμῶν· ἀν ἡ ζωὴ μετρηταὶ μετὰ τὰς συγκινήσεις, μετὰ τὸν βίαιον κυματισμόν τοῦ αἵματος ἐν ταῖς φλεβί, μετὰ τὴν κατανάλωσιν τῆς ζωικῆς θερμότητος, ὅσον ζωσιν ἐν μιᾷ λεμβοδρομῇ οἱ σπουδασταὶ τῆς Ὀξωνίας μόλις ζωσιν εἰς εἰκοσιν ἔτη οἱ Ἕλληνες φοιτηταί.

Οἱ δὲ Γερμανοὶ, οἱ μεγάλοι Γερμανοὶ, τὸ βωμολοχικόν σῶμα, ὅπερ παρεσκευάσαν αἱ ἀσκήσεις τοῦ σχολείου και τοῦ γυμνασίου, ἐντείνουσι, σκληραγωγουσι διὰ μακρῶν ἐκδρομῶν. Συνηνομῆνοι εἰς σωματεῖα, εἰς ὀμίλους, ζηλευτὸν ἐνόητος παράδειγμα ἀνὰ τὴν ὑψηλίαν, διατρέχουσι πεζο-

πορούντες τὰ βουνά και τὰς κοιλάδας τῆς Γερμανίας. Γνωρίζουν τὴν χώραν των και εἰξεύρουν ποῖον εἶνε τὸ χῶμα, διὰ τὸ ὅποιον γενναίως αὐριοι θὰ χύσασιν τὸ αἷμά των· ἔρχονται εἰς στενὴν συνάφειαν πρὸς τὴν φύσιν· κάμνουν συλλογὰς, διαμορφούνται καλαισθητικῶς ἀποτυπώντες θαυμασίας τοποθεσίας ἐν τῇ μνήμῃ των, ἀναρριπίζουσι τὰς ἔθνικὰς των ἀναμνήσεις διὰ τῆς ἐπισκέψεως πεδίου τινὸς νίκης των, ἢ τῆς πτωχικῆς κατοικίας μεγαλοφυῶς ποιητοῦ των· καταλύουσιν ἀπόψε εἰς ἐν χωρίον, ἐγείρονται αὐριοι ἀπὸ πρωΐας και ἐξακολουθοῦσι φαιδροί, τὴν εὐθυμίαν δὲ ταύτην θὰ ἔχουσι και βαδίζοντες μὲ τὸν σάκκον ἐπ' ὤμων και τὸ ὄπλον εἰς τὴν χεῖρα. Οἱ Γερμανοὶ κρατύνουσι τὸ σῶμά των· νομίζουσι ὅτι ὑπέχουσιν εὐθυμίαν διὰ τὴν ἀκμαίαν διατήρησιν του. Καὶ πῶς ὄχι; ἐν τοῖς σώμασι των ζῆ και πάλαι ἡ Γερμανία, ἡ alma mater, και θὰ τὴν ἀφήσῃ νὰ ἐκνευρισθῇ, ἀδρανῆς, νὰ σαπῇ; δὲν ὁμοιάζουσι πρὸς τοὺς Ἕλληνας, οἵτινες ἔχουσι τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ τῆς γλώσσης των μόνον, και δι' αὐτὸ, φαίνεται, ἀκούουσιν αὐτὴν τόσο πολὺ.

Ἄλλ' εἶνε ἀνάγκη νὰ προσπύγῃμεν εἰς ξένας χώρας, νὰ διέλθῃμεν βουνά και θαλάσσας διὰ νὰ ἴδωμεν τί πράττουσι οἱ λαοὶ οἱ ἔχοντες ἰδανικὸν και φιλοτιμίαν μέγα τι νὰ διαπράξωσι;

Μήπως οἱ πρῶτοι δόντες τὸ παράδειγμα τῆς ἐναρμονίου ἀνατροφῆς τῶν ψυχῶν και τῶν σωμάτων δὲν εἶνε οἱ Ἕλληνες, ὧν καυχόμεθα ὅτι ἐσμὲν ἀπόγονοι; Ὁ Σόλων ἐνομοθέτησεν ὅτι τὸ παιδίον πρέπει νὰ μάθῃ: νὰ κολυμβᾷ και νὰ ἀναρριπώσῃ. Οἱ Σπαρτιᾶται παρεσκευάζοντο ἐκ παιδῶν ἀθληταὶ και μαχηταί, ζῶντα προπόρεια τῆς πατρίδος. Τραχύτατα δ' ἀσκούμενοι και σκληραγωγούμενοι ἐσκώπων τοὺς Ἀθηναίους διὰ τοὺς περιπάτους, τοὺς ὁποίους ἔκαμνον, θεωροῦντες αὐτοὺς παῖγμιον ἀσκήσεως. Καὶ πῶς νὰ εἴξευρον ὅτι θὰ ἔλθῃσι χρόνοι ἀδρανείας και ἐκνευρίσεως, καθ' οὓς νεαροί, ἐν ἀκμῇ Ἕλληνες, θὰ φυτοζωῶσιν ὡς μύκητες ἐν τοῖς κερνεῖσι οὔτε ἐκδρομὰς ἐπιχειροῦντες, οὔτε περιπάτους;

Καὶ ἐπὶ ποίου ἐδάφους μένουσιν ἀκίνητοι οἱ σκεπτικοί, οἱ ἀπογοητευμένοι οὔτοι; ἐπὶ τοῦ ἐλληνικοῦ ἐδάφους, ἐπὶ τῆς γῆς, τὴν ὁποίαν αἱ ἐλληνοτραφέστεραι διάνοιαι ὀνειροπολοῦσι νὰ ἴδωσι και διακύνουσι μίλιτα διὰ ξηρὰς και θαλάσσης και τὴν ἀνάμνησιν αὐτῆς φυλάττουσιν εἴτα ὡς τὸν πολυτιμότεον θησαυρὸν αὐτῶν ἐπανερχόμενοι εἰς τὴν ἐστὶαν των!

Καὶ ἡμεῖς, οἱ Ἕλληνες; ὦ! Πότε εὐθυμοὶ και ζωηροὶ ὅμιλοι ἐλλήνων σπουδαστῶν θὰ ἐκτρέψωσι μέχρι τοῦ Μαραθῶνος, τῶν Πλαταιῶν, μακρότερον ἔτι; Ἄν ἦσαν ἐδῶ οἱ Γερμανοὶ φοιτηταί, κατὰ τὰς διακοπὰς των, θ' ἄφιναν γωνίαν

κοιλιάδος, κορυφὴν βουνοῦ τῆς Στερεᾶς και τῆς Πελοποννήσου ἄβατον;

Ἀνάγκη νὰ ἐπιρρώσωμεν τὸ σῶμα ἡμῶν, νὰ καταστῶμεν ῥωμαλέοι· οὐχὶ ὅπως γείνωμεν ἀθληταί, ἀλλὰ ὅπως γείνωμεν ἄξιοι Ἕλληνες. Ὁ ἄνθρωπος, εἶπεν ὁ Πλάτων, εἶνε ψυχὴ, μεταχειριζομένη τὸ σῶμα, ὡς ὁ ἐργάτης τὸ ἐργαλεῖόν του. » Εἰς τὸν ἐργάτην ταῦτον, τὸν ἐν ἡμῖν, οφείλομεν νὰ παράσχῃμεν ἐργαλεῖον ἰσχυρὸν, ἐπιτήδειον, οὐχὶ τετριμμένον, και τεθραυσμένον. Ἰσχυρὸς χαρακτήρ ἀδύνατον νὰ ἐνοικήσῃ ἐν ἐκνευρισμένῳ σαρκίῳ. Τὸ πολυτίμον μύρον δὲν παραμένει ἐν διερωγῶτι δοξαίῳ. Τὴν γενναίαν ψυχὴν μόνον γενναῖον σῶμα δύναται νὰ βαστάσῃ. Τοιαῦτα σώματα μετὰ τοιούτων ψυχῶν συνέτριψαν τὸ πάλαι τὰ στήθη τῆς Ἀσίας· εἴτα δ' ἐπελθούσης τῆς παρακμῆς ἀμφοτέρω ἐκάμπτοντο ὑπὸ τὸ βάρος των ὀπλων. Οἱ ὑπερήφανοι Ῥωμαῖοὶ κατήτησαν τόσοσιν ἄψυχοι, ἀνδρῶν ἐπὶ Γραπιανοῦ, ὥστε ἐλάμβανον τὴν ἀδειαν νὰ χωρῶσιν εἰς τὴν μάχην ἄνευ θώρακος και περικεφαλίας, — δὲν ἠδύνατο νὰ τοὺς σηκώσῃσι πλέον τὰ ἐκθηλυθέντα σώματά των! — ὅπως φεύγωσιν εὐκολότερον πρὸ τοῦ ἐχθροῦ!..

Ἀνάπηρα παρεσκευάζοντες σώματα ἀναπήρους συγκατεργάζεσθε και τὰς ψυχὰς σας. Ἐγέρθητι, ὦ γενεὰ τῶν ζαχαροπλαστέων, ἀπόσεισον τὴν νάρκην σου, ἄς γαλβανίσῃ σφρίγος ἀκμῆς τὸ αἰμωδιῶν σῶμά σου. Ἄρον σου τὸν κρέββατον και περιπάτει, ὦ παραλυτικὴ νεότης. Ἀνάβα λόφους, ἀναρριπώθητι βράχους και ἡ καρδίκα σου ἄς κτυπήσῃ γοργότερον ἐντὸς τοῦ στήθους σου διαστελλομένου γηθοσύνης εἰς τὸν ζωογόνον ἀέρα των ἐξοχῶν και τοῦ ἐθνικοῦ μεγαλείου. Ἐπισκέφθητι μετ' εὐλαθείας τὰς θέσεις, ἐν αἷς ἐθαυματούργησαν οἱ πρόγονοί σου, και χθὲς ἔτι οἱ πατέρες σου. Ἄνοιξον τὸ οὖς σου πρὸς τὴν φωνὴν του παρελθόντος· ἄς ἀναπέτασῃ ἡ ψυχὴ σου πλατείαις τὰς πτέρυγας τῆς εἰς τοὺς εὐρεῖς ἐνωπίον σου ὀρίζοντας. Γνώρισον τὴν Ἑλλάδα διὰ νὰ τὴν ἀγαπήσῃς. Ἀησιμόνησον διὰ παντὸς τί καλεῖται ἐκλυσις τῆς ψυχῆς, ἀπογοήτευσις, ἐξάντλησις τῆς θελήσεως. Συλλογίσσου ὅτι τὴν ὥραν ταύτην κινδυνεύουσιν τὰ ὕψιστα συμφέροντα τῆς Πατρίδος σου. Συλλογίσσου ὅτι ὅταν σὲ κράξῃ, πρέπει νὰ δράμῃς ἔτοιμος σῶμα και ψυχὴν. Μήπως νομίζεις ὅτι τὸ σῶμα αὐτὸ εἶνε μόνον ἰδικόν σου, και δικαιούσαι νὰ τὸ μεταχειρισθῇς ὅπως θέλεις; Τὸ σῶμα αὐτὸ ἀνήκει και εἰς τὴν Ἑλλάδα. Εἰς πενήντα, ἑκατόν, διακοσίας χιλιάδας τοιαῦτα σώματα στηρίζει ἡ Ἑλλὰς τὴν τιμὴν τῆς, τὸ μέλλον τῆς, τὴν ὑπαρξίν τῆς. Καὶ ὁ μὴ ἐπιρρωννύων τὸ σῶμά του, και τὴν ψυχὴν του

συνεπιρρωννύων, ἀλλ' ἐγκαταλείπων αὐτὸ εὐρωπιῶν, σκωριόθρωτον, εἶνε ἐσωτερικὸς ἐχθρὸς τῆς Ἑλλάδος, παρασκευάζων τὸν ὀλεθρὸν τῆς.

A. Π. Κ.

Η ΓΥΙΕΙΝΗ ΤΗΣ ΚΑΛΛΟΝΗΣ

[Ἐκ τῶν τοῦ Ἱταλοῦ Paolo Mantegazza.]

Συνέχεια· ἴδε σελίδα 96.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Ἱστορία, μυθολογία και ποίησις των τριχῶν τῆς κεφαλῆς και τοῦ γενείου. — Ἀρὰ τοῦ Ἱερουλίου. — Ἰγυεινὴ των τριχῶν. — Ἡ πρώτη λευκὴ θρῖξ και ἡ ἱστορία αὐτῆς. — Ἰουλίαι, ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἀγούστου. — Ἡ φαλακρότης, φάρμακα και παρηγορίαι. — Ἰγυμὸν ἡ φανάκη. — Τὸ γένειον και οἱ δυνάμεις. — Οἰκιακὰ ἐργαλεῖα.

Turpe pecus mutilam, turpis sine gramine campus, Et sine fronde frutex et sine crine caput.

Ἄχαρι τὸ ἠκρωτηριασμένον πρόβατον, ἄχαρι ὁ ἄνευ σταχῶν ἄγρος και ὁ ἄνευ φυλλώματος καρπὸς και ἡ κενὴ ἄνευ τριχῶν.

Nasone

La prolongation de la santé et de la vie, source première des jouissances et du bonheur, étant l'objet des vœux les plus ardents des hommes. . . la chercher est une des choses qui tendent le mieux à ce but.

Ἡ παράτασις τῆς ὑγείας και τῆς ζωῆς, ἐξ ἧς πηγάζουσιν αἱ ἀπολαύσεις και ἡ εὐδαιμονία, εἶνε τὸ ἀντικείμενον των διακαυτέρων πόθων των ἀνθρώπων. διὸ τὸ ἐπιζητεῖν αὐτὴν εἶνε ἐν των συνελευστικωτάτων πρὸς τὸν σκοπὸν τούτου μέσων.

Précis

Tutti siam pur sempre, a ben prendere, bambini perpetui.

Ὅλοι, ἐὰν ἐξετάσωμεν καλῶς, εἴμεθα αἰώνιοι παῖδες.

Alfieri.

We are fearfully and wonderfully made.

Εἴμεθα τρομακτικῶς και ὑπερβολικῶς παράφρονες.

Henderson.

Γυνὴ ἄνευ κόμης, ἀνὴρ ἄνευ γενείου, εἶνε δύο ὄντα δυστυχέστατα ἐν μέσῳ τοσούτων ἀτυχῶν θρηνοῦντων ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου πληνήτου.

Γυνὴ τις δύναται νὰ ἦνε πλουσία, νέα και ὠραία· δύναται νὰ ἔχῃ τὸν σχηματισμὸν τοῦ σώματος τῆς Ἀφροδίτης και νὰ ἦνε κάτοχος των θησαυρῶν τῆς Κλεοπάτρας, δύναται νὰ ἔχῃ ἐλεφαντίνους ὀδόντας, και τὴν εὐρυμίαν τῆς Σαπφούς, και τὸν πλοῦτον τὸν πρωτεύοντα παντὸς ἄλλου πλοῦτου, τὸν ἀποκαλούμενον εἰκοσι ἔτη. Καὶ ὅμως ἐὰν μεθ' ὅλα ταῦτα δὲν ἔχῃ ἢ ὀλίγας τρίχας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καταλογίζεται ἐν τοῖς ἀθλιεστάτοις πλάσμασι τῆς οἰκουμένης. Εἶνε αὕτη ἐν εἶδος ἀμύριον καταφρονητέον, εἶνε δυστυχὴς ἀναγκαζομένη νὰ κρύπτη καθ' ἑκάστην ὥραν πληγὴν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, συνεχῶς τρέμουσα τὴν ἀποκάλυψιν αὐτῆς. Μὲ ἡμισυ μέτρον τριχῶν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς θὰ ἦτο Ἀφροδίτη· ἄνευ αὐτῶν εἶνε πλάσμα κινῶν τὸν οἶκτον. Μὲ τὰς τρίχας θὰ ἦτο θεὰ· ἄνευ τριχῶν δὲν εἶνε οὔτε κἀν γυνὴ.

Καὶ ὁ ἀνὴρ ὅστις μάτην ἐπὶ πολλοὺς μῆνας ἀσκεῖ τὴν ὄρασιν ἐν τῷ κατόπτρῳ διὰ ν' ἀνακαλύψῃ ἐὰν τὸ γέλωσ ἐπιχρῶσῃ, και περιφέρει τοὺς ὄνυχας ἐπὶ των παρειῶν του, ὅπως ἐξαγάγῃ τὴν σκιὰν τριχῆς ἣν δὲν ἀνευρίσκει, δὲν εἶνε και οὗτος ὁ δυστυχέστατος των ἀνθρώπων. Δὲν ἔχει και οὗτος διὰ μᾶς ἐν ἑαυτῷ τὴν μεγίστην ἀπελπισίαν, τὸν ὕψιστον βαθμὸν τῆς ἀτυχίας και τοῦ γελώου, τὴν αἰσχύνην ἄνευ τοῦ ἐγκλήματος; Δὲν εἶνε οὗτος τὸ θῦμα τοῦ ὑποκόφου ἐμπαικτικοῦ γέλωτος και των μακρῶν και ἀσπλάγγων βλεμμάτων τοῦ μακροκόμου φύλου; ὦ, διατί δὲν δύναται ὁ ἀτυχὴς οὗτος νὰ ἐκδικηθῇ καθ' ὅλης τῆς ὑπερβολῆς τῆς περιφρονητικῆς εὐσπλαγχνίας ἣτις τὸν φονεύει, περικόπτων τινὰ ὑπεκατόμετρα ἀπὸ των τριχῶν τῆς Εὐας, ὅπως στολίσῃ τὸν γυμνὸν πηγούνιον αὐτοῦ; Μὲ ἐν ὑπεκατόμετρον μόνον τριχῶν ἐπὶ τοῦ προσώπου θὰ ἦτον ἴσως ἀνὴρ εὐτυχὴς, ἀλλ' ἄνευ των τριχῶν τούτων εἶνε ἀνὴρ ἀτυχὴς, ἄθλιος, ἴσως δὲν εἶνε οὔτε ἀνὴρ! Δὲν δύναται δὲ κἀν νὰ καταπύγῃ εἰς τὰ *chignon* και εἰς τὴν φανάκην, και ἡ φύσις ἐμπαίξουσα αὐτὸν γελᾷ διὰ τὴν ἀδυναμίαν του πλοῦτου, τῆς μεγαλοφυῆς και τῆς ἰσχύος, ἀδυνατούντων νὰ φυτεύσωσιν ὀλίγην τριχοειδῆ χλόην ἐπὶ τῆς κατηραμένης ἐκείνης ἐπιφανείας τῆς ἀλυπτήτως στιλπνῆς και μαλακῆς.

Ἀληθῶς πενιχρὸν τι πράγμα εἴμεθα, ἀφοῦ ἡ ἔλλειψις ἀκούσεως κόμης ἐπὶ τῆς κεφαλῆς γυναικῶς, ἀρκεῖ ὅπως στερήσῃ αὐτὴν τοῦ ἔρωτος· ἀφοῦ ἡ ἔλλειψις ὀλίγων ὑπεκατομέτρων τριχῶν ἀπὸ τοῦ πηγουνίου ἀνδρός, ἀρκεῖ ὅπως ἐπιρρίψῃ διαταγμὸν ἐπὶ τοῦ ἀξιωματὸς του, ἐπὶ τῆς ἰσχύος του, ἐπὶ τῆς ἀνδρότητός του! Οὐδέποτε ἐδόθη μεγαλητέρα σημασία εἰς μικρότερον πράγμα. Οὐδέποτε ἐπεσωρεύθη τόσοσιν γόητρον, τόση ἰσχύς ὅση ἐπὶ τῆς τριχῆς, ἣτις, ἀφαιρεθεῖσα ἀπὸ τοῦ σώματος θεωρεῖται ἀκαθαρσία μακρὰν ἀπορριπτομένη. Δὲν ὑφίσταται ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει μείζων ἀντίθεσις ἀδυναμίας και δυνάμεως. Οὐδέποτε συνεκεντρώθησαν ἐπὶ τόσοσιν μικρᾶς ἐπιφανείας τόσαι προλήψεις, τόσαι παραδόξολογίαι. Οὐδέποτε ἐπὶ τόσοσιν μικροῦ χώρου ἐγράφη τόση ἱστορία.

ὦ τρίχες τῆς κεφαλῆς μυστηριώδεις, ὦ τρίχες τρις θαυμάσαι! Σήμερον κοσμεῖτε τὴν κεφαλὴν νέας, ἣτις εἶνε ὁ φθὸνος μᾶς ὅλης γενεᾶς γυναικῶν, ὁ στεναγμὸς βλοκλήρου ἡμίλου λατρευτῶν, ἡ δυστυχία χιλίων φιλημάτων ἐνδομύχων μὲν ἀλλὰ διαπύρων. Καὶ αὐριοι ἅμα ἀποκοπεῖσαι πέσετε ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ὅπως χθὲς ὠραῖαι, στίλβουσαι, ἐλαστικαί, γίνεσθε κάθαρρα και σκῆθλον, τὰ ὅποια οὐδεὶς τολμᾷ νὰ ἐγγίσῃ διὰ τῆς χειρὸς. Χθὲς ἦσθε τὸ πολυτιμότεον κόσμημα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς καλλονῆς, σήμερον δὲ

είσθε διαχώρημα μὴ δυνάμενον πλέον νὰ χρησιμεύσῃ ἢ ὡς λίπασμα.

Ἡ ἱστορία τῆς κομῶν δύναται ν' ἀποτελέσῃ ὑλόκληρον τόμον. Ἄλλ' ἡμῖν δὲν εἶνε ἐπιτετραμμένον ἢ νὰ ἐπιθέσωμεν χεῖρα διαβατικὴν ἐπὶ τῶν δαπειῶν κομῶν, ν' ἀκούσωμεν τὰς ἀποκαλύψεις αὐτῶν, καὶ νὰ θεωρήσωμεν αὐτὰς οὕτως ὥστε νὰ τὰς συντηρήσωμεν ἐπὶ μακρὰ ἔτη λαμπράς, ξανθῆς ἢ μελανῆς, ἀλλ' ὄχι λευκῆς. Ἄς μᾶς ψιθυρίσωσιν αἱ κόμαι αὐταὶ εἰς τὸ οὖς τὴν ποιήσιν των, καὶ ἡμεῖς εἰς ἀντάλλαγμα θέλομεν δώσει εἰς αὐτὰς συμβουλὰς τινὰς ὑγιεινῆς καὶ ἠθικῆς.

Ὁ ὀφθαλμὸς εἶνε τὸ παράθυρον τῆς ψυχῆς. Ἐπὶ τῶν χειλέων δύναται νὰ συγκεντρωθῇ τόση καλλονὴ ὅση νὰ φανεύσῃ ἓνα ἄνθρωπον ἢ νὰ τὸν σώσῃ. Ἐπὶ τοῦ μετώπου δύναται νὰ λάμψῃ τόση μεγαλοφυΐα, ὥστε νὰ ρηθῇ ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶνε ἀρχὴ Θεοῦ. Τὸ πηγούνιον δύναται αὐτὸ μόνον ν' ἀποκαλύψῃ ἀγαθότητα καὶ γλυκύτητα ἀπειρίστον. Τὸ σῶμα δύναται διὰ τῶν κυματισμῶν του νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν δύναμιν καὶ τὸν ἔρωτα. Ἄλλ' ἡ κόμη ἢ μὴδὲν λέγουσα, ἢ μὴ κινουμένη καὶ οὔτε κὰν αἰσθησεως πεπρωτισμένη, δύναται νὰ ἐκατονταπλασιάσῃ πᾶσαν ἄλλην καλλονὴν, καὶ δύναται εἰς τοὺς ἀπείρους λαχυρίθους τῆς νὰ κρύψῃ τόσην ποιήσιν, ὅσην δέδοται εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ αἰσθανθῇ καὶ εἰς τὸν ποιητὴν νὰ δημιουργήσῃ.

Εὐκαμπτος εἰς τὰς χεῖρας ἰδιοτροπίας τῆς φαντασίας, πειθῆνός εἰς τὰς τολμηροτέρας ἐπιθυμίας τῆς ἀφῆς, ἢ κόμη ποικίλλει ἐπ' ἀπειρον τοὺς καλαισθητικῶς συνδυασμοὺς τῶν χαρακτήρων τῆς φυσιογνωμίας, καὶ ἐπὶ τῶν ἀμεταβόλων γραμμῶν τοῦ σκελετοῦ τῆς κεφαλῆς πλάττει συνεχῶς νέας καλλονάς, οὕτως ὥστε ἐξ ἑνὸς μόνου προσώπου δημιουργεῖ ἑκατὸν εἰκόνας, καὶ ἐκ μιᾶς μόνης καλλονῆς παράγει χιλιάς. Ἡ κόμη εἶνε ὕλη ζωῆς, ἀλλ' ὑποχωροῦσα μετ' ἀπείρου πειθηνίας εἰς τὴν θέλησιν, εἰς τὴν καλαισθησίαν, εἰς τὴν τέχνην καὶ διὰ τῶν μακρῶν αὐτῆς πλοκαμῶν ἁμοιάζει πρὸς κύμα ρυακος αἰώνιου, κύμα κινούμενον, πάλλον ὑπὸ ζέσεως, ὑπὸ πάθους καὶ ὑπὸ διαλογισμῶν, καὶ διαβρέον γλυκὺ καὶ συνεχές.

Ἡ κεφαλὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶνε ὁ γὰρ τῆς διανοίας του καὶ τῶν παθῶν του. Ἐπ' αὐτῆς ἵσταται σχεδὸν πᾶν τὸ μεγαλεῖόν του καὶ ἡ μεγαλοπρεπὴς καλλονὴ του. Ἄλλ' ἐκεῖ ὅπου ὁ ἄνθρωπος τελειώνει καὶ ὁ οὐρανὸς ἀρχεται, ὁ ἀνεμος συνταράσσει δάσος, τὸ ὑποῖον δὲν εἶνε μὲν σὰρξ, ἀλλ' οὔτε ἄμορφος ὕλη· ἀλλ' εἶνε ὄριον, ὅπου οἱ ἡμέτεροι ὀφθαλμοὶ οὐδέποτε ἀπακάμνουσιν ἀναζητοῦντες ἠδύπαθεῖς αἰσθήσεις, ὅπου μορφαὶ διηνεκῶς μεταβαλλόμεναι καὶ πάντοτε περικαλλεῖς κινοῦνται ὡς ἐν ἐσπερινῷ λυκόρωτι, φαινόμεναι ὡς ζῶσαι.

Ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἔλειπεν ἢ ἀπροσδιόριστος ὑποδαίρεσις, ἢ ἀπειρὸς ποικιλία τοῦ φυτικού κόσμου, καὶ ἡ φύσις πρὸς ἀναπλήρωσιν τούτου ἔδωκεν αὐτῷ τὰς τρίχας. Ἀπὸ τῆς ἀφῆς ἔλειπεν ἢ ἠδύπαθεια ἀπείρων οὕτως εἰπεῖν ἐπαφῶν, καὶ ἡ φύσις τῇ ἐγάρισε τὴν κόμην.

Ἡ Ἑλλάς, ἡ πρώτη αὕτη καὶ μεγίστη ἱερεία τοῦ ὠραίου, ἐνόησεν ὅλην τὴν ποιήσιν τῆς κόμης. Αὕτη ἀπένειμεν εἰς τὸν Ὀμηρον καὶ εἰς τὸν Δία, εἰς τὸν θεὸν τῆς ποιήσεως καὶ εἰς τὸν θεὸν τῆς δημιουργίας, χαίτας λέοντειούς· εἰς τὸν Ποῖθον Ἀπόλλωνα κόμην χρυσοφαῖ· καὶ εἰς τὴν Ἀφροδίτην οὐδὲν ἄλλο ἔδωκε κάλυμμα εἰ μὴ τὸ τῶν μακρῶν αὐτῆς πλοκαμῶν. Διὰ τοῦτο αἱ Μοῦσαι ἐκαλοῦντο Καλλιόμοι.

Αἱ δύο ἀνθρώπιναι θεότητες, ἡ ἰσχὺς τοῦ ἀνδρός καὶ ἡ καλλονὴ τῆς γυναίκης, ἐπροσωποποιήθησαν εἰς τὴν κόμην. Ὁ Ζεὺς ποιεῖ τὰς χαίτας καὶ τρέμει ὁ Ὀλυμπος. Τοῦ Ἀχιλλέως ἐν τῇ μανίᾳ τῆς πάλης κυματίζουσι αἱ δάσπειαι καὶ φοβεραὶ τῆς κεφαλῆς τρίχες, περιβάλλουσαι αὐτὸν διὰ φλογερᾶς αἴγλης. Ὀλαὶ αἱ παραστάσεις τῆς Ἀφροδίτης κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἔχουσι μακρὰς κόμας, καὶ ἐὰν ἀνηγέρθῃ ἐν Ρώμῃ ἄγαλμα Ἀφροδίτης φαλακρᾶς, τοῦτο ἐγένετο πρὸς ἐξαγίασιν τῆς μεγίστης θυσίας, ἢν ποτε αἱ Ῥωμαῖαι γυναῖκες ἐποίησαν εἰς τὴν πατρίδα, κείρασαι τὰς κεφαλὰς τῶν ὄπως διὰ τῶν κομῶν αὐτῶν ὑπλίττωσι τοὺς καταπέλτας, οἵτινες ἐπρεπε νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ Καπιτωλίου προσβαλλομένου ὑπὸ τῶν Γαλατῶν. Θεῖα λατρεῖα ἀπεδίδοτο σχεδὸν εἰς τὴν κόμην. Ὁ Τραϊανὸς, ὁ ἄριστος μεταξύ τῶν Ῥωμαίων Ἀυτοκρατόρων, ὅστις διὰ τὸ ἀδέκαστον τοῦ χαρακτήρος δὲν ἔχει ἴσως ἕτερον ἀντίζηλον ἢ τὸν Τίτον, ὀνομάσθη ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων καὶ περιήλασεν εἰς τὴν ἱστορίαν ὑπὸ τὸ προσεπώνυμον Cincinnatus· τόσον εἶχεν ὠραῖαν καὶ μεγαλοπρεπῆ τὴν κόμην. Οἱ Σπαρτιάται πρὸ τῆς μάχης ἐκτεμίζοντο τὰς κόμας μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας, ὅπως εὐπρεπῶς παρουσιασθῶσιν εἰς τὸν κόσμον τῶν νεκρῶν.¹

Ἡ φυσικὴ φαλακρότης ἐθεωρήθη πάντοτε μέγα ἀτύχημα. Ὁ Καῖσαρ ἠσχύνετο ὅτι εἶχε τὴν κεφαλὴν γυμνῆν, καὶ ὁ Σουετώνιος διηγεῖται τὰ τεχνάσματα, δι' ὧν ὁ μεγαλεπιδωλωτάτος

¹ Ἡ, καὶ κυανέσιν ἐπ' ὄρεσιν νεῦσι Κρονίων· Ἀμφρόσιαι δ' ἄρα χαίται ἐπερρώσαντο ἄνακτος Κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοισι μέγαν δ' ἔλεγεῖν Ὀλυμπον. (Πλάτος Α, 528.)

(Εἶπε, καὶ διὰ τῶν μελανῶν ὄρεων ἐπένευσεν ὁ Κρονίδης· αἱ δὲ θεαὶ τρίχες ἐπεποιήθησαν ἀπὸ τῆς ἀθανάτου κεφαλῆς τοῦ ἄνακτος· ἐκλόνησεν δὲ τὸν μέγαν Ὀλυμπον.)

² . . . νόμος γὰρ σφι οὕτω ἔχον ἐστὶ· ἐπεὶν μέλλωσι κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ, τότε τὰς κεφαλὰς κοσμεῖνται. (Ἡρόδοτος, VII, 209. . . .)

³ . . . διότι εἰς αὐτοὺς (τοὺς Σπαρτιάτας) ὑπάρχει νόμος ἔχων οὕτως· ὅταν μέλλωσι νὰ κινδυνεύωσι τὴν ζωὴν, τότε εὐπρεπίζουσι τὰς κόμας αὐτῶν.)

τῶν ἀνδρῶν τῆς ἀρχαιότητος προσεπάθει νὰ καλύψῃ τὴν φαλακρότητα αὐτοῦ. Ὁ Δομιτιανὸς, φαλακρὸς, ἐτιμῶρει αὐστηρῶς ὕβριν γενομένην πρὸς φαλακρὸν, καὶ ὁ τύραννος τῆς Σικελίας Ἀγαθοκλῆς ἐκαλύπτετο τὴν κεφαλὴν διὰ μυρτινοῦ στεφάνου, ὅπως σκεπάζῃ τὴν γυμνότητα αὐτῆς.

Ἐν τῇ Ἱερᾷ Γραφῇ ὀρίζεται εἰς τὴν κόμην θέσις ὄχι ὀλιγώτερον ἐντιμὸς ἐκείνης, ἢν αὕτη κατεῖχε παρὰ τοῖς Ἕλλησι καὶ τοῖς Ῥωμαίοις. Ὁ Ἰεχωβά ἐπιβάλλει τὴν φαλακρότητα εἰς τὸν βασιλέα τῆς Ἀσσυρίας, ὡς ἀτιμῶσιν. Ὁ Ἡσαΐας προλέγει αὐτὴν εἰς τοὺς Μωαβίτας ὡς ποιήν τρωμεράν, καὶ ὁ Ἰεζεκιὴλ ἐπικαλεῖται ταύτην ὡς ἄρὰν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν Σύρων. Καὶ αὐτὸς ὁ ἅγιος Ἐλισσαῖος, παρακολουθούμενος ὑπὸ παιδῶν οἱ ἑποιοὶ ἐγχεύαζον αὐτὸν διὰ τὴν γυμνὴν τριχῶν κεφαλὴν του, χάνει τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν ἀγιότητά του, καὶ παραδίδει αὐτοὺς εἰς βόρην ἀγρίων θηρίων.

Ἡ κεφαλὴ τῶν παιδιῶν παρ' Ἕλλησι καὶ Ῥωμαίοις ἦτον ἱερά, καὶ αἱ κόμαι αὐτῶν ἔμενον παρθένοι ἀπὸ ἱεροσύλων ψαλλίδων μέχρι τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν μετὰ τῆς τηβέννου καὶ τῆς ἀποκοπῆς τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς, ὁ ἄγγελος τῆς ἀθωότητος ἐγένετο ἄνθρωπος καταδικασμένος εἰς τὴν ἐργασίαν. . . καὶ ἱκανὸς νὰ ἀμαρτήσῃ. Ora puer, prima signans intonsa juventa

Καὶ ἡ θυσία αὕτη τῆς ἀθωότητος καὶ τῆς καλλονῆς προσεφέρετο εἰς τοὺς Θεοὺς. Ἐν Ἀθήναις ἐδέχετο τὴν προσφοράν ὁ Ἀπόλλων, ἐν δὲ τῇ Ρώμῃ ἐδέχετο αὐτὴν ἐν δένδρον ἱερόν τὸ καλούμενον capillata. Καὶ σήμερον ἐτι δὲν εἶνε σπάνιον ν' ἀπαντήσῃ τις ἐν ἐκκλησίᾳ ἀγροτικῇ ἀπρητημένον εἰς τὸν βωμὸν τὸ ἀνάθημα ὠραίας κόμης. Καὶ ἐπὶ τοῦ στήθους τοσοῦτων κυριῶν ἀπανταχοῦ τῆς γῆς λάμπει περίχρυσόν τι κειμήλιον ἐν ᾧ περιέχεται τεμάχιον βοστρύχου. Ὁ ἔρως καὶ ἡ θρησκεία καθιέρωσαν καὶ αὐταὶ ὑπὲρ τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς μακρὰν καὶ εὐσεβῆ ἱστορίαν. Ἡ ἐστία, ἀποκοπτομένη τὴν κόμην, καθίστατο ἱερεία ἀποθεουμένη οὕτως εἰπεῖν. Καὶ ἡ σημερινὴ μοναχὴ, εἰς τὴν τελευταίαν κίνησιν τῶν ψαλλίδων, ἣτις ἀφαιρεῖ ἀπ' αὐτῆς τὸ ὠραιότατον στόλισμα τῆς φύσεως αἰσθάνεται ὅτι ὁ τελευταῖος κρῖκος, ὅστις συνέδεεν αὐτὴν μετὰ τοῦ κόσμου, διεσπάσθη διὰ παντός. Τίς ἀγνοεῖ ὅτι τὸ ἀποκόπτειν τὰς κόμας ἀπὸ τῆς γυναίκης, εἶνε ταῦτο πρὸς τὸ ἀφαιρεῖν τὴν αἰχμὴν ἀπ' ἐνὸς τῶν ὀξυτέρων βελῶν τοῦ ἔρωτος; Οὕτως ἐνώπιον μοναχῆς ἀποκαρεῖσθαι τὴν κεφαλὴν, ὑπενθυμίζω τὸν Θεόκριτον περιγράφοντα, ὅτι οἱ Ἐρωτες θρηνοῦντες τὸν θάνατον τοῦ Ἀδωνίδος ἀπέκοψαν τὰς κόμας τῶν ὑπενθυμίζω τὸν Ἀχιλλεῖα ἐπὶ τῆς πυρᾶς τοῦ Πατρόκλου ἀποκόπτοντα τὴν ὑπε-

ρήφανον κόμην καὶ ῥίπτοντα αὐτὴν εἰς τὸ πῦρ τὸ ἀποτεφρώνων τὸ σῶμα τοῦ φίλου του.

Ἀναπολῶ καὶ τὸ πένθος ἔθνους ὀλοκλήρου. Ἀναπολῶ τὴν Ἑλλάδα, ἣτις ἐκλαυσε τὸν ποιητὴν τῆς Ἀλκαίον, κείρουσα ὀπισθεν τὴν κεφαλὴν ὄλων τῶν πολιτῶν τῆς. Καὶ αὐτοὶ οἱ βάρβαροι στρατιῶται τοῦ Ἀττίλα ἐκείρου τὰς κεφαλὰς τῶν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ βασιλέως καὶ ἀρχηγῶν των. Ὁ δὲ Ἱερεμίας ἐκφράζει τὴν πικροτάτην ἀπελπίσιν διὰ τῆς ἐκφώνησεως. «Κεῖρε τὴν κεφαλὴν σου καὶ ἀπόρριπτε» . . . (Ἱερεμ. 5, 29).

Ἀλλάσσοι τὰ ἦθη, ἀλλάσσοι αἱ γλώσσαι, ἢ ἀέναντος τῶν χρόνων περιπέτεια μεταβάλλει ἀνθρώπους καὶ πράγματα. Ἀλλὰ καὶ σήμερον μετὰ τόσους αἰῶνας ἢ ἐκφώνησις τοῦ Ἱερεμίου εἶνε ἢ ἐκφρασις ἐνὸς τῶν ὀδύνηροτάτων πόνων, οὗς ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ αἰσθανθῇ. Βασανιζόμενοι, στρεβλοῦμενοι, αἰσθανόμενοι θύελλαν κινουμένην ἐν τοῖς σπλάγγχοις ἡμῶν, ἀποσπόμεν ἀπ' ἡμῶν τὸ μόνον μέρος, ὅπερ εἶνε τι πλέον τοῦ ἐνδύματός ἀλλ' ὄχι εἰσέτι σὰρξ, καὶ κακοποιούμεν ἡμᾶς αὐτοὺς πρὶν ἢ αὐτοκατηύωμεν. Τὸ ἀφαιρεῖν τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς εἶνε κατὰ τι ὀλιγώτερον τῆς αὐτοχειρίας, ἢ μᾶλλον εἶνε ἡδὴ αὐτοχειρία. *Κεῖρε τὴν κεφαλὴν σου καὶ ἀπόρριπτε.*

Ἀλλὰ θὰ μοι εἴπητε, τί ἐνδιαφέρει ὅλη αὕτη ἢ μυθολογία καὶ ἡ ἐκδρομὴ εἰς τὰ πεδία τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ποιήσεως; Ποῖος ἀνεμοστράβιλος ἀφήρησε τὸν δόκτορά μας οὕτως, ὥστε ἀπεπλανήθη τῆς μετρίφρονος ἀτραποῦ τῆς πρακτικῆς καὶ τῆς ὑγιεινῆς;

Ἴδου τί εἰς ταῦτα ἀπαντᾷ ὁ δόκτωρ.

Ἡθέλησα νὰ σᾶς δεῖξω τὴν σπουδαιότητα τῶν τριχῶν, διὰ νὰ σᾶς διδάξω συνεπῶς μετέπειτα τὸν καλλίτερον τρόπον, ὅπως διατηρῆτε αὐτὰς μακρὰς καὶ ὠραίας ὅσον ἐνεστί περισσώτερὰ ἔτη, καὶ ὅπως ὑπερασπίζητε ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν δύο τούτων ἀτυχημάτων, τὴν *lethargia* τῶν τριχῶν καὶ τὴν ἀποφαλάκρωσιν.

(Ἔπειτα συνέχεια.)

ΠΤΗΝΩΝ ΑΓΑΘΟΕΡΓΙΑ

Ὁ σοφὸς φυσιοδίφης Strauss-Durckheim ἀναφέρει ὅτι, κατὰ τὴν νεότητά του, συλλαβὸν ὑλόκληρον φωλεὰν ἀκανθυλλίδων (καρδερινῶν) ἦτοι τὸν πατέρα, τὴν μητέρα καὶ πέντε μικρά, τὰ ἔθεσεν ἐντός μεγάλου κλωθοῦ ἐλπίζων ὅτι οἱ γονεῖς θὰ ἐξηκολούθουν τρέποντες τὰ μικρὰ των. Ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς ἀγωνίας εἰς ἣν ἐθύθησαν αὐτοὺς ἡ ἀπώλεια τῆς ἐλευθερίας των οὔτε ὁ πατὴρ οὔτε ἡ μήτηρ ἠσχολήθησαν πλέον περὶ τῶν μικρῶν, μολοῦντι ταῦτα τοὺς παρηκολούθουν πανταχοῦ ζητοῦντα τροφήν.

Ἦδη ὁ παρατηρητὴς ἠτοίμαζετο ν' ἀποσύρῃ

τὰ μικρὰ ὅπως τὰ τρέφη ὁ ἴδιος, ὅταν εἶδεν ἐν εἰς αὐτῶν ἀποτεινόμενον μὲ ἀνοικτὸν ράμφος καὶ κροῦον τὰς πτέρυγας αὐτοῦ πρὸς ἓνα ἄρρῆνα φλώρον εὐρασκόμενον ἐν τῇ αὐτῷ κλωβῷ. Ὁ φλώρος ἐν πρώτῃ σὺνδεμίαν ἔδωκε προσοχὴν εἰς τὴν παράκλησιν αὐτὴν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐπανελήθη, ἔσθη ἐνώπιον τοῦ μικροῦ πτηνοῦ, τὸ παρετήρησε, καὶ ἀνάρθως τὴν κεφαλὴν, ἐφάνη ὡσεὶ ἐρωτᾶν αὐτὸ τί ἤθελε. Τοῦτο βλέπον τὸ ἐγκραταλειφθέν, ἐξέφρασεν ἐντονώτερον διὰ τῶν χειρονομιῶν καὶ τῶν κραυγῶν αὐτοῦ ὅτι ἐπεινα. Ἐπειδὴ δὲ ὁ φλώρος ἴστατο προσεκτικὸς, ὑπετέθη πρὸς στιγμὴν ὅτι θ' ἀπῆλλάσσετο τοῦ οὐλοῦ μικροῦ διὰ βραχυσμῶν, ἀλλ' οὐδὲν τοιούτων συνέβη. Ὁ φλώρος ἀπεμακρύνθη, κατέβη εἰς τὸ μέρος, ἐνθα ὑπῆρχεν ἡ τροφή, καὶ κατεβρόχθισε μεγάλην ποσότητα κόκκων.

Ἐπέθεσεν ὅτι ἐκραξε τοῦτο πρὸς ἰκανοποίησιν τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀνάγκης, ἀλλὰ μεγάλως ἐθαύμασεν ἰδὼν αὐτὸν ἀναβάντα ἐν τῷ κλωβῷ, ζητούντα τὸ μικρὸν πτηνόν, τὸ ὁποῖον ἐπεκαλέσθη τοσοῦτω θερμῶς τὴν εὐσπλαγγίαν αὐτοῦ, καὶ τρέφοντα αὐτό. Τοῦτο ἰδόντα τὰ τέσσαρα μικρὰ ἐσπευσαν καὶ αὐτὰ ζητούντα συνδρομὴν ἧτις καὶ παρεχωρήθη πρὸς αὐτά. Ἀπ' ἐκείνης τῆς στιγμῆς τὰ υἱοθέτησε πάντα, καὶ διηνεκῶς ἐμερίμνα περὶ τῆς διατροφῆς αὐτῶν ἕχρῃ οὐ δυνήθῃσι νὰ πράξωσι τοῦτο τὰ ἴδια.

Καὶ αὐτὰ τὰ κανάρια, παρὰ τὴν κατάπτωσιν τοῦ ἐνοστικτοῦ αὐτῶν, συνεπίεζε τῆς αἰχμαλωσίας, εἰσὶν ἐπιδεικτικὰ τοιούτων πράξεων.

Ἐντὸς μεγάλου κλωβοῦ, ἐνῷ ὑπῆρχον παντοειδῆ πτηνὰ, ἐτέθη φωλεὰ ἀηδῶνων καὶ μίγμα ἐκ κικυῶν, μορμυκῶν καὶ μικρῶν σκωλήκων ἄλευρου, τὸ ὁποῖον εἶνε ἡ καλλιτέρα αὐτῶν τροφή. Ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ, μὴ δυνάμενοι νὰ ὑποστῶσι τὴν φυλακὴν, ἀπέθανον ταχέως, ἔμεινε δ' ἐν μικρὸν ἐπαιτοῦν τροφὴν.

Ἐν κανάριον τὸ ἐλυπήθη, ἀλλ' ἡ τροφή αὐτοῦ τῷ ἐπροξέγει μεγάλην ἀηδίαν. Ἐδίστασεν ἐπὶ πολὺ, μεταβαίνον ἀπὸ τοῦ μικροῦ εἰς τὸ τὴν τροφὴν περιέχον δοχεῖον, καὶ ἀπὸ τοῦ δοχείου εἰς τὸ μικρὸν.

Τέλος ὁ οἶκτος ὑπερίσχυσε. Ἐλαβεν εἰς τὸ ράμφος του τὴν τροφὴν, δι' ἐσπευσμένου κινήματος ἔφερεν αὐτὴν εἰς τὸ πειναλέον μικρὸν, εἶτα μετέβη ταχέως καὶ ἐνίψε τὸ ράμφος αὐτοῦ ἐπραξε τοῦτο τρεῖς, πλυνόμενον ἐπιμελῶς κατὰ τὰ μεταξὺ διαλείμματα.

Μετὰ ἀρκούντως μακρὸν χρόνον ἐπανήρχιζε φέρον καὶ πάλιν πρὸς αὐτὸ τροφὴν τρεῖς, ἀποδεικνύων ἀρκούντως ὅτι τὸ ἐπραττε μετὰ μεγάλου κόπου. Τὸ μικρὸν ἀνετράφη καὶ ὑπερηγάπα τὴν τροφὴν του. Ἀλλὰ τὸ ἄρρῆν κανάριον, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀνεχθῆ τὰς πρὸς τὴν μικρὰν ἀηδῶνα παρεχομένης περιποιήσεως ἐφ' ὅσον αὐτὴ δὲν ἠδύνατο

νὰ τρώγῃ μόνη, ἤρξατο εἶτα νὰ τύπη αὐτὴν διὰ τοῦ ράμφους του καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ τὴν ἀποσύρωσι τοῦ κλωβοῦ ὅπως τὴν σώσωσιν ἀπὸ τοῦ θανάτου.

M.

ΑΣΜΑΤΙΟΝ

Εἰς τῆς καρδίας μου τὸ βάθος
ἀνιάτος λανθάνει πόνος
εἶνε μυστήριον τὸ πάθος,
ὅπερ ἐγὼ γνωρίζω μόνος.

Ναί, σιωπῶ· οὐδεὶς γνωρίζει
ποιὸν ἐντὸς μου ἔχω σάλον,
καὶ ποῖα θύελλα μαστίζει
τὸ στήθος μου τὸ λάθρα πάλλον.

Ἐκείνη ἀφρονεῖς βαδίζει,
φαίδροτῆς ὄλη, γοητεία,
οὐδ' ἔννοεῖ, οὐδὲ γνωρίζει,
ποιὰ μὲ πνίγει τρικυμία.

Ἐν μέσῳ μαγικῶν ὄνειρων
περᾶ, ὡς ὄναρ, ἡ ζωὴ τῆς,
καὶ διὰ παραδείσων μύρων
τρυφᾶ εὐδαίμων ἡ ψυχὴ τῆς.

Καὶ εἶμαι πάντοτε σιμὰ τῆς!
οὐδὲν τολμῶ πλὴν νὰ αἰτήσω
ἐγνωρίσα τὰ ὄνειρά τῆς!
καλλίτερον ἄς σιωπήσω.

Κ' εἰς τῆς καρδίας μου τὰ βάθη
ἀγνός ὁ ἔριος μου ἄς μείνῃ
αὐτὴ οὐδέποτε ἄς μάθῃ
πῶς τὴν λατρεύω ἐν ὄδῳ.

(Νοέμβριος, 1884)

'Αθήναι

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Μεγάλῃ κινήτῃ γέφυρα πρόκειται νὰ κατασκευασθῇ ἐπὶ τοῦ Ταμῆσεως, ἐνεκα τῶν ὁσημέραι ἀδελανουτῶν ἀναγκῶν τῆς διαβάσεως. Τὸ ὄλικόν αὐτῆς μῆκος ἔσται 880 ἀγγλικῶν ποδῶν, καὶ 50 ποδῶν τὰ πλάτος. Αἱ διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς γεφύρας δαπάναι ὑπολογίζονται εἰς 75,000 λίρας στερλίνας.

— Κατ' αὐτὰς ἐδοκιμάσθη νέον εἶδος ὄπλου, ἐφευραθέντος ὑπὸ τοῦ κ. Ricard, ἀνεψίου τοῦ ὁμωνύμου γάλλου στρατηγοῦ. Διὰ τοῦ ὄπλου τούτου πληρουμένου διὰ δύο χρονικῶν κινήσεων, δύναται τις νὰ ρίψῃ μέχρι τριάκοντα σφαιρῶν ἀνά λεπτόν.

Ἡ κυρία πρὸς τὸν ὑπὲρθετον:

— Γιατί δὲν ἀνοίξεις τὴν πόρτα, ἀφοῦ ἐκτύπησα τὰ κουδούνι τόσαις φοραῖς;

— Μὲ συγχωρεῖτε, κυρία, τῆς δύο πρώταις φοραῖς ποῦ χτυπήσατε δὲν ἄκουσα μόνον τὴν τρίτην!...